

**КРОЗ
ВЕКОВЕ**

**Највећа збирка
Драгоцености**

Јахангир (1569—1627),
један од монголских
владара Индије, имао је
досад највећу збирку
драгоцености у истори-
ји. У његовој ризници
налазило се дијаманата
у вредности од 279.450

карата, бисера 2.235.000
карата, рубина — 372.600
карата, смарагда —
931.500 карата и жада —
186.000 карата. Укупна
вредност његових дра-
гоцености процењених
у каратима износила је
4.005.450.

Благо из Јахангирове
ризнице није се, уоста-
лом, ни мерило карата-
ма већ марицама, мером
која је износила 186.300
карата. Јахангир је вла-
дао Индијом 20 година.
За њега је остало забеле-
жено да је волео јака
пића и да је био одлич-
ан риболовац. Али, он
никад није задржао ни
једну рибу коју би уло-
вио: сваку би бацао на-
траг у реку, али тек по-
што би јој кроз шкрге
провукао бисерну огр-
лицу.

Његово право име би-
ло је Салим, али је себи
присвојио друго, звучно
Јахангир (што у преводу
значи „победник све-
та“) заједно са многим
другим титулама као
што су: Краљ све већег
богатства и среће, Осва-
јач земље, Сопственик
планета, Господар свега
што се збива, Савршено
огледало моћи свеви-
шњег, Путоказ у књизи
живота и томе слично.

**Практичан
песник**

Симонид Кејанин (556
—469. пре наше ере), је-
дан од најблиставијих
песника старе Грчке био

је први писац који је за
своја дела захтевао —
и добијао — одређену
награду. Он је први у
историји начинио „по-
сао“ од књижевности и
због тога су га каснији
песници, од Аристофана
па наовамо, не без раз-
лога оптуживали за
грамзивост и тврдичлук.

У ОВОМ БРОЈУ: Први мај
у Вишебској области. Ве-
сти у слици и речи. Заро-
бљеници ђучине. Сјрасћи
Филијинаца. Материјал за
шаховске фијуре. Ојасне
иџре с биком.

Ripley: Веровали или не!

ЈЕДНА СТРАЖАРА У ТВРЂАВИ

МАШИНЕ (БЕЛГИЈА), СРУШЕНА КАДА ЈЕ ГРОМ УДАРИО У 2 000 ВРЕЊА БАРУТА, БИ-ЛА ЈЕ ОТКОПАНА ТЕК ПОСЛЕ 3 СЕДМИЦЕ. ТАДА СУ РАДНИЦИ У ЈЕДНОЈ ЗАСО-ВНОЈ ОДАЈИ НАШЛИ 4 ВОЗНИКА КАКО „ИГРАЈУ“ КАРТЕ, ДОК 5. СТОДИ КРАЈ ЊИХ КАО ПОСМАТРАЧ. ОВУ ПЕТОРИЦУ ЕКСПЛОЗИВА ЈЕ У ТРЕНУТКУ УДМАРТИЛА, АЛИ ЈЕ ИСТО-ВРЕМЕНО СТВОРИЛА И ВАКУУМ КОЈИ ЈЕ САСУВАО ТЕЛА ПОТПУНО НЕДИРНУТА

НАЈИМИ

ПОГЛАВИЦА ПЛЕМЕНА БАКУБА У КОНГУ НОСИ СВЕЧАНО ОДЕЛО ТЕШКО 105 КИЛО-ГРАМА — ТРИ ПУТА ТЕЖЕ ОД ОКЛО-ПА СРЕДЊОВЕКОВНИХ ВИТЕЗОВА

ПАВИЉОН ВИ-ЉЕМА ТЕЛА У БОТАНИЧКОЈ БАШТИ У МЕЛ-БУРНУ (АУСТРАЛИЈА) ВЕРНА ЈЕ КОПИЈА КАПЕЛИЦЕ ВИЉЕ-МА ТЕЛА КОЈА СЕ НАЛА-ЗИ У ШВАЈЦАРСКОЈ

ЗМАЈЕВЕ

УПОТРЕБАВАЈУ ЗА РИБОЛОВ У ИНДОНЕЗИ-ЈИ И МАЛАЈИ — ЗА ЗМАЈ КОЈИ ПУСТЕ ИЗНАД ВО-ДЕ РИБАРИ ВЕЖУ КА-НАП СА УДИЦОМ И МАМЦЕМ НА КРАЈУ

СТАКЛЕНИ НОВЧИКИ

РАЗНИХ БОЈА А ПРЕМА ЊИМА И РАЗНИХ ВРЕДНОСТИ УПОТРЕБАВАНИ СУ У ЕГИПТУ ОД 908. ДО 1171. ГОДИНЕ И МОГЛИ СУ ДА СЕ ЗАМЕНЕ ЗА ЗЛАТО!

Крај пута у малом планинском селу на мирном острву Мариндуку, које као да је из губљено у океану, окупали су се одрасли мушкарци и тек стасали момци. Међу њима врте се свуда и увек присутни дечаци. По страни, на трави, седе жене. Сви су празнично одевени. Многи мушкарци држе под мишком петлове. Са љубављу гледају се љаци своје миљенике; ускоро ће почети жестока борба. Хоће ли крилати борци донети себи и својим власницима радост или пораз?

Борбе петлова омиљена су забава Филипинаца. Сопственик петла-борца дуго и упорно тренира свог питомца, учи га да се бори не на живот, већ на смрт. Затим одлази с

СТРАСТИ ФИЛИПИНАЦА

Борбе петлова су најомиљенија врста разоноде на Филипинским острвима. Сваку борбу прати склапање опклада

Коњ-сукња

У извесном броју земаља коњ игра важну улогу на сцени фолклорног театра. Али како је тешко учинити да коњи галопирају на сцени, а осим тога питање је да ли би то сцена и издржала, појавили су се у XII веку коњи-сукње: глава коња, начињена од картона и напуњена струготином или чак сламом, држана је на једном штапу при везаном за обруч, који представља тело коња, и у који улази играч. Преко обруча прелази сукња са бретелами које се пребаце на „јакчева“ рамена.

Ова врста фолклорне игре и данас се може видети код Баска, у Прованси, Шпанији, и код неких других народа.

ПОДЗЕМНА МОРА

На територији Казахстана у СССР налази се 17 мора. Немојте их тражити на карти. Нећете их наћи, јер су она под земљом! Воду у Казахстану траже упорно и одавно. Она је потребна новим насељима, колхозима и многобројним стадионима. Сада више нема оскудице — она се добија из хиљада бушотина. Само у крају где су први пут обрађиване нове површине земљишта (тзв. Целинији крај) вода се у 1962. години добијала из 5000 бушотина, дубоких 200 до 800 м. У подземљу ове совјетске републике откривено је око 70 великих басена са артезијским водом. Резерве које садрже три басени одговарају запремини 17 мора, од којих је свако једнако Азовском! Десетине геолошких екипа одлазе у стуну да „закаче“ што више воде из подземних мора за потребе привреде.

њим на сеоски празник — фијесту. Сваког борца разгледају они који себе сматрају знацима, закључују опкладе за или против њега.

Док се једни препиру чији је петло лепши, други пажљиво процењују претенденте на звање „шампиона“. У групи малишана обично седи понеки старчић и прича им легенду коју они са уживањем слушају.

— Давно, давно — дагано прича старац — имао је један домаћин из нашег села петла који је из свих бојева излазио без иједне огреботине. На изглед није био ништа нарочито, али под његовим остругама угунили су многи снажни певци-лепотани. За његову славу сазнало се по свим околним селима, па чак и у граду. На такмичењу с њим доносили су најбоље борце, али је неугледни петлић из свих бојева излазио као победник.

— На северу је живео још један човек чији петло такође није знао за пораз. И за једну фијесту он је дошао у наше село. Како је било, можете и сами да замислите. Окупали су се људи не само из села, већ из целе околине. Изашла су два петла у круг. Зграбили један другог... По

летели у ваздух. Упили се један у другог И... на земљу су уместо њих пали секира и брадва којим се располажују кокосови ораси.

— Па то је само прича — разочарано уздишу малишани.

— Прича или не — продужава старчић — тек људи причају да су петлови били омађијани... Због тога их ни један други петло није могао победити... Многи сујеверни сопственици петлова прибегавају разним враџбинама у нади да ће их учинити непобедивим. Они, на пример, тврде, да белу корњачу треба држати у хупу с водом, дан и ноћ, а затим уочи боја у тој води окупати петла. Други саветују да се „борци“ нахрани лабуловим јајетом и пиринчом...

Најзад су се све расправе утишале. Парови су одређени. Приближава се узбудљиви тренутак. На арену пуштају први пар. Петлови се костреше, настрћу један на другог, скачу у ваздух покушавајући да запарају противника мамузама. Сваки борац има на левој ма музи оштар челични врх. Ево, прошао је тек минут, а један од њих свалио се на земљу у самртним трзајима. Други, ра

њен али поносан, победнички је закукурикао што су громко прихватили његови навијачи. Јар, петло који је убио противника али после победе није два пута кукурикнуо — не сматра се победником. „Реми“ се проглашава и у том случају кад се победник после борбе држи као „покисао“, тј. кад изгуби бодрост те га прогласе неспособним за нову борбу. Љага пада на главу сопственика ако се његов петло за време борбе, макар и за трен, окрене репом према противнику. Гос подар му истог тренутка, пред свим гледаоцима, заврне шију.

Борбе петлова су стара страст Филипинаца и најпопуларнија врста разоноде. Људи су тим борбама толико заокупљени да је влада морала да изда пропис којим се борбе петлова дозвољавају само суботом, недељом и празником. И све борбе петлова неизоставно су праћене склапањем опклада.

Причају да је једном на стадиону у Манили, пред почетак једног међународног боксерског такмичења, устао да говори министар унутрашњих послова. Бокс је тек био почео да се гаји у овој

земљи и због тога су иницијатори хтели да га сачувају од хазардних опклада. Министар је говорио о правом карактеру овог спорта, о потреби ослобођења од опклада и позивао гледаоце да навијају без опкладе, из чистих спортских симпатија према једном или другом борцу. Тек што је министар завршио, тек што су на ринг изашли један Мексиканац и један Филипинац, а на трибини, само два реда иза министра, устао је један човек и машући новчаницом од сто пезоза, почео да виче: — Стављам сто на Мексиканца против 50 на нашега!

Ко ће се усудити да буде против? Које је новац дражи и важнији од патриотских осећања? Стављам сто...

ЗМИЈЕ У АРХИВИ

У једном кайромском надлештву био је недавно организован лов на змије које су се посакривале по разним до сијејма и фасциклама. Да би се ослободили незваних гостију, чиновници надлештства морали су да позову познату породицу ловаца на змије: Абдел Али Толба са сином и зетом. Ови „стручњаци“ из-

мамљују змије из њихових склоништа нарочитим, само њима познатим, начином звиждања и грленим звуцима. Две највеће змије које су они измамили из канцеларија предале су кайромском зоолошком врту, а осталих шест институ за израду серума против змијског уједа.

ОФЕЛИЈА НА НЕБЕСКОМ СВОДУ

Када је 1801. године Пјаци открио прву малу планету, по његовом схватању било је потпуно природно да јој да неки назив позајмљен из митологије: изабрао је име Церера. Астрономи су на исти начин поступили и са следећа три астероида откривена током наредних година и дали им имена Палада, Јунона и Веста. Астероид број 5, који је био откривен 1845. године, добио је име Астреја. Али, како је после 1845. било откривено много нових астероида, њихово „крштавање“ није више било тако једноставно. Извесно време још астрономи су имали на располагању имена богова, полубожанстава и личности из митологије, а затим су астрономи морали да одступе од дотадашње праксе и да за астероиде потраже овоземајска имена.

Више од хиљаду и по астероида има стално име. Понека од тих имена имају занимљиво порекло. Зналци митологије знају шта значе називи астероида Викторија (12) и Мелпомена (18). Али, готово нико неће моћи да одговорне откуда је узето име Коруна (1505). А Коруна је име једног номадског племена које живи у пустињи Калахари.

Има астероида који су добили имена птица. Такви су, на пример, Улула (астероид број 714) и Свингила (709). Њихова имена у ствари су латински називи за птице сову и конопљарку. Други, пак, носе имена биљака: Азалда (1056) и Спириа (1091). Име овог другог астероида у преводу на наш језик значи „суручица“. Астероид број 1220 носи име Крокус-шафран. Име наше земље носи астероид број 1554 — Југославија, док се број 397 зове као главни град Аустрије — Вин. Астероид број 1625 зове се Норк. Његово име у ствари је марка електронске машине за рачунање на којој је израчуната орбита овог астероида.

На „небо“ су се попела имена многих јунака и јунакиња из литературе и историје. Астероид 741 зове се Офелија, а број 216 — Клеопатра. Астрономи

који су открили нове астероиде често су искористили ту прилику да оскоче и имена својих сродника и пријатеља. Професор Коф, познати „ловац на

астероиде“ назвао је бројеве 526, 607 и 616: Шели, Џени и Ели — именима својих пријатеља. Астероид број 1462 добио је име Заменхофа, проналазача вештачког језика есперанта.

Понекад је крштење астероида просто анегдотично. Један бечки астроном открио је астероид број 250 после чега је објавио да продаје право давања имена новој малој планети да би дошао до средстава која би му омогућила да отпутује у рејон где се 1868. године могло посматрати потпуно помрачење Сунца. Право је откупио барон Алберт Ротшилд који је астероиду број 250 дао име своје жене Бетине.

Када су белгијски астрономи Арен и Делпорт от-

крили астероиде број 1127 и 1145, Арен је одлучио да „свој“ назове Ребелмонте, у част родног села, а Делпорт је очековично име своје жене Мими. Али, касније је дошло до неке збрке и у каталозима астероида та имена су променила места: број 1127 добио је име Мими, а број 1145 Ребелмонте.

И на крају ево још једног занимљивог случаја. Немачки астроном Г. Штраке (1887—1953) упорно је одбијао да се његово име неком од астероида. После његове смрти астроном Рајмут, откривши један за другим осам астероида (бројеви 1227 до 1234) дао им је имена: Геранијум, Скабиова, Тилија, Рисеја, Аурикула, Коргуза, Кобревија и Елина. Прва слова њихових назива у латинској азбуци дају прво слово имена и цело презиме астронома Штракеа (Stracke).

ПОСЛЕ 14 ГОДИНА

Управа градске библиотеке у Норичу у Енглеској, објавила је да свим својим читаоцима који су се огрешили о правила и нису у одређеном року вратили позајмљене књиге —

опрашта новчане казне. Одмах сутрадан један читалац дошао је да библиотеци врати свој „дуг“. На теретном аутомобилу доведено је 299 књига које је овај „заборавни“ читалац држао код себе 14 година.

ПРЕБАЦИЛИ СЕ...

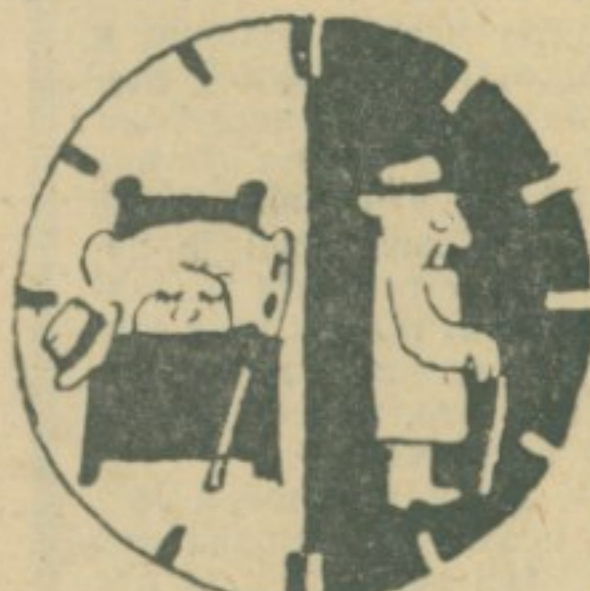
Сопственици једне нове перницице у Канзас Ситију, жељни да добро рекламирају своју радњу, уручили су првој „муштерији“ документ којим му дају право да до краја живота доноси у пери-

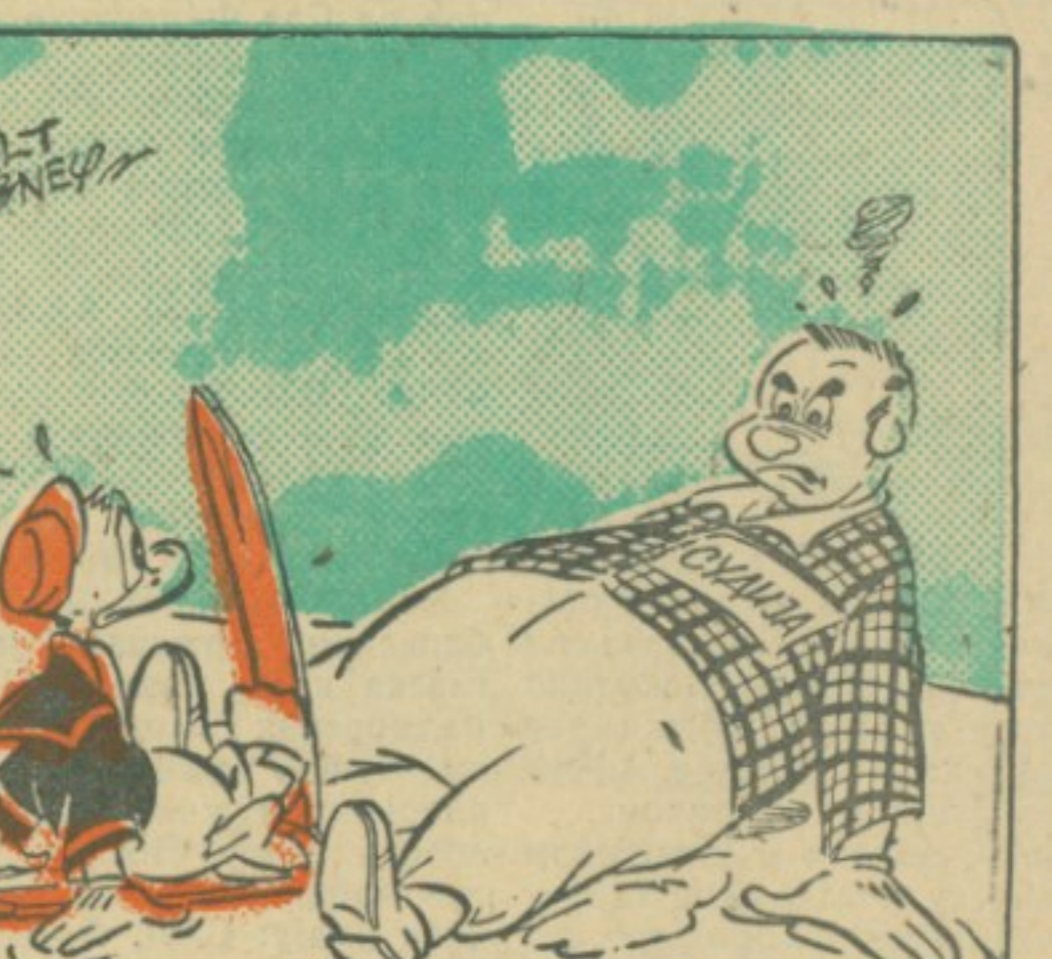
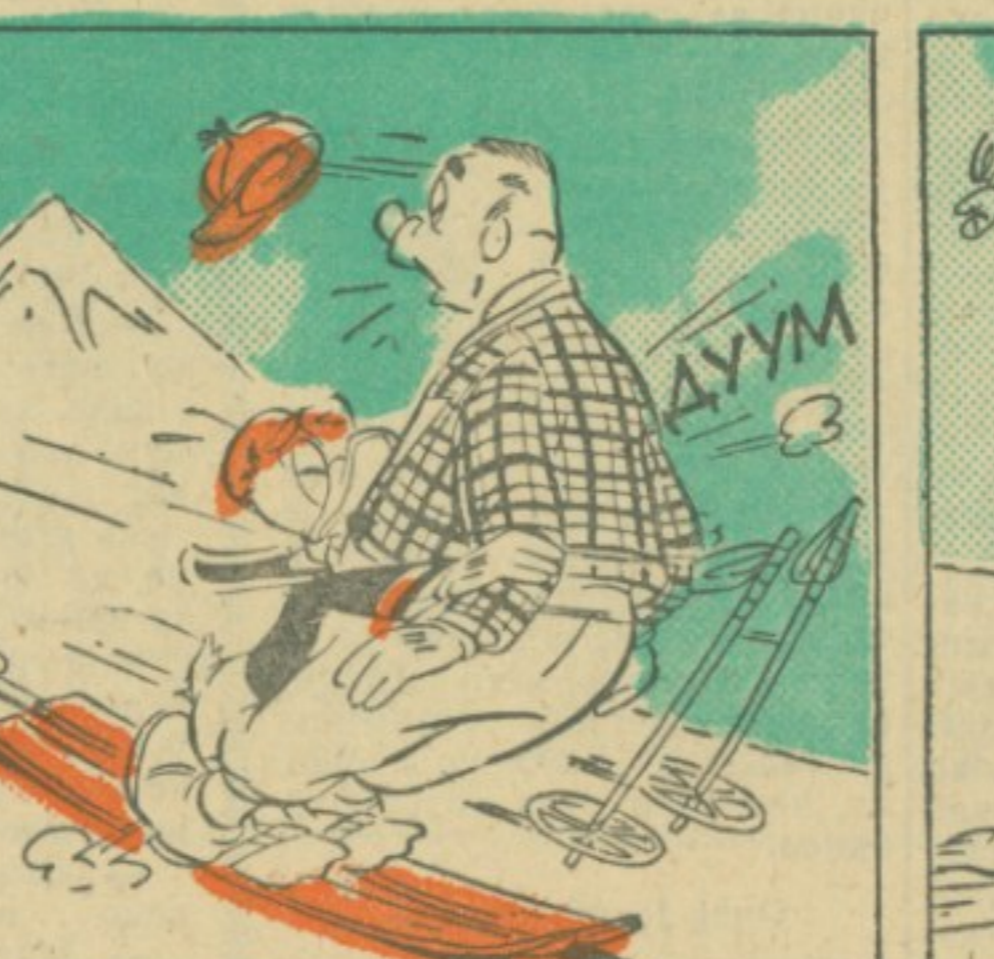
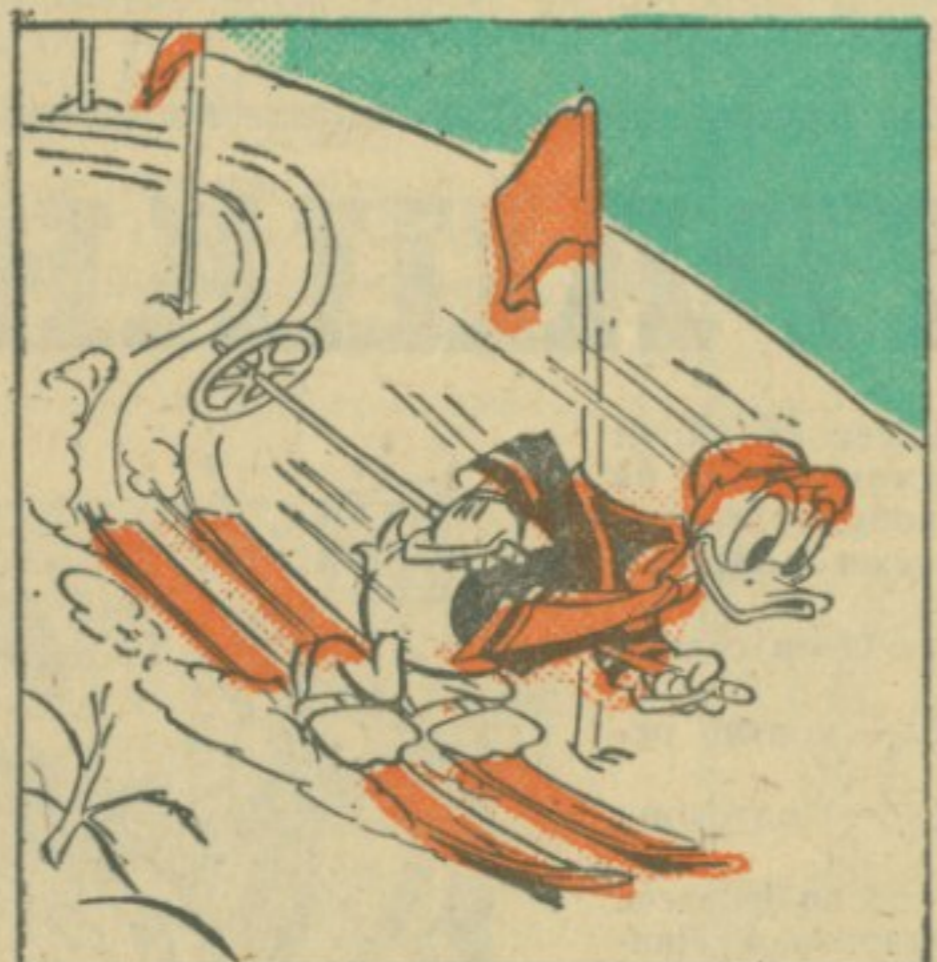
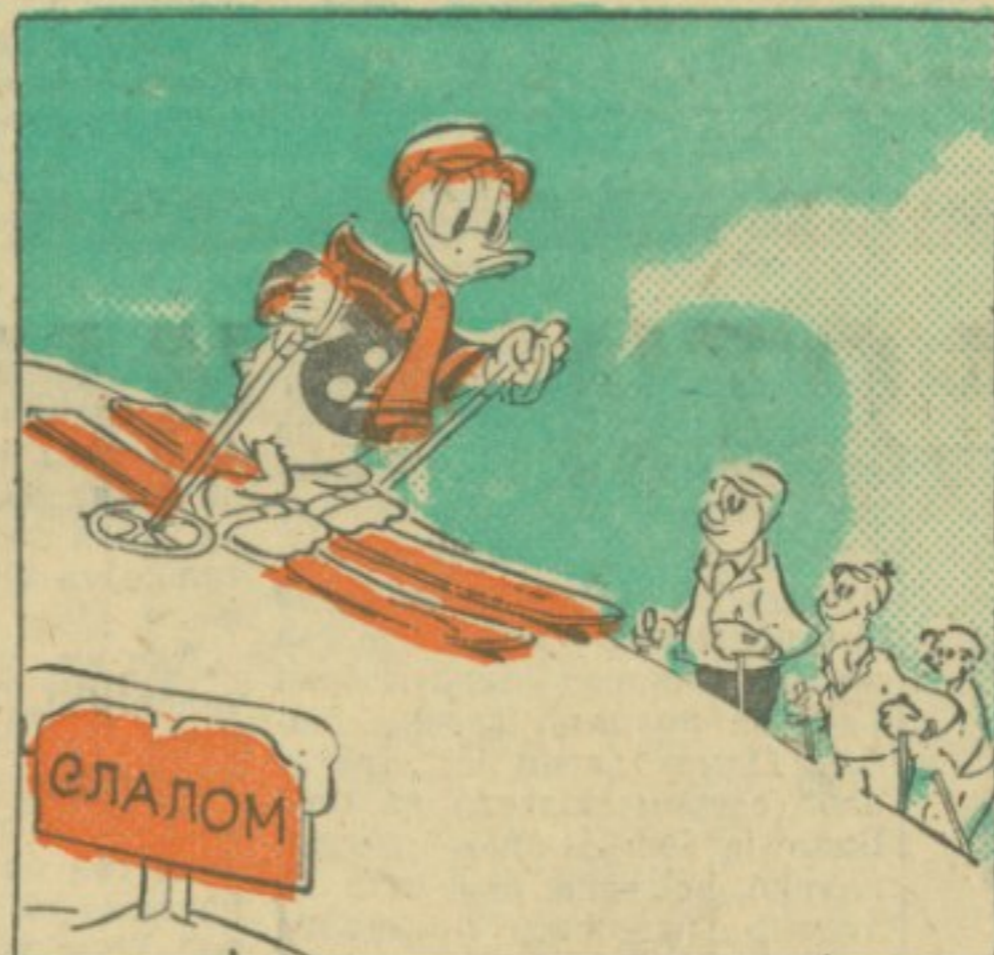
оницу на бесплатно прање своје рубље и рубље свих својих укућана. Није тешко замислити како су се осећали када су касније дознали да њихова прва „муштерија“ води један интернат у коме живи 1220 ученика.

И ДАЊУ И НОЋУ

Семјуел Скот из Њујорка један је од ретких људи који се могу похвалити да без прекида раде и дању и ноћу.

Скот је ноћу стражар на Бродвеју, а дању спава у иллогу једне трговине намештаја као „реклама“ за њихове удобне постеље.

ЗАРОБЉЕНИЦИ ПУЧИНЕ

Три дана и три ноћи бродоломници са британског брода »Далгонар« чекали су спас од француског једрењака »Лоара« који им због јаке буре није могао прићи

на поново искривале на површину.

Назад је у чамцу за спасавање нашло места тримаест првих бродоломника. Када су се они испели на палубу »Лоаре« Мул је загрлио француског капетана, а сузе радости су му потекле низ лице. Затим је други чамец отишао за још тримаест преосталих бродоломника. Било је тачно подне када је спасавање завршено. Енглези су грлили своје француске другове. Неки су пали у несвест од умора. Капетан Жафре им је рекао да би их чекао и ме сец дана ако је потребно. »Лоара« је стигла у пристаниште Дејкерка 5. јануара 1914. године.

Преврнута трупа »Далгонара« пловила је још месецима Пацификом као авет. Многи бродови су је у последњем тренутку мимолазили. У новембру 1915. године остаци »Далгонара« насукали су се на једно од острва архипелага Помуту удаљено близу 4.000 километара од места бродолома.

У КОРИСТ ДРУГИХ

Васа Пелагић (1833—1899) објавио је маја 1873. у листу »Исток« да је дао оставку на архимандритско звање и на свако господовање, јер хоће да војује путем штампе против свега што штети, било по средно или непосредно, материјалном стању и моралном бољитку народа и људи.

СА ЈЕДНОГ БАЛА

На дворском балу у Београду 1856. године били су као гости панчевачки и земунски аустријски генерали. У извештају са тога бала, у новинама стоји ово: »Они су били весели и играли су све српске игре и мило нам је било видети да аустријски генерали бар једном играју онако како им Срби свирају«.

ли у кућици на крми, која је представљала највишу тачку брода. Били су сасвим мокри, појели неколико бисквита и покушали да ништа не мисле. Били су 1500 километара далеки од обала Чилеа. Целе ноћи су слушали пуцање и ломљаву дрвених делова брода очекујући сваког тренутка да се рањени једрењак распадне. Једино је капетанов помоћник Мул сатима пињо у ноћ очекујући чудо.

И оно је стигло. Око четири сата ујутру 10. октобра светла са предњег јарбола »Лоаре« засветлуцала су кроз прасковорје. Срећа коју доживљује тек сваки хиљадити бродоломник насменила се посади »Далгонара«.

Са »Лоаре« су обећали да ће бдети над судбином људи са олупине, иако су наде неизвесне. У првом тренутку одушевљења неки од бродоломника су хтели да се баце у воду и запливају ка »Лоари«.

Спавање је тог дана због снажне олује било немогуће. Остала је нада да ће сустрешњи дан донети боље време. Још једна страшна ноћ се спустила над људе са »Далгонара«. Око поноћи више нису видели светиљке са »Лоаре«. Мул је тешио другове: да се налазе сувише ниско и да стога не могу видети светиљке са француског једрењака.

Али ни ујутру није било трага од »Лоаре«. Бродоломници су поверовали да је француски једрењак потонуо у бури. У том се сазнало да вода све брже продира у непотопљене делове »Далгонара«. Очај је обузео све.

Међутим, »Лоара« није била далеко. Жафре је добро

видео угроњени брод. Око девет сати 11. октобра налазио се само пола миље далеко. И даље је грмело а таласи се котрљали уз урлике. Са »Лоаре« су молили бродоломнике да имају још мало стрпљења. Али, ни тога дана им се није могло помоћи. Спустила се нова ноћ, још страшнија, црна и ужаснија.

Освањо је ипак 12. октобар. »Лоаре« опет није било на хоризонту а време је изгледало још бежње. Око подне се »Лоара« појавила али од спасавања није могло бити ништа. Спустила се и трећа ноћ. Око поноћи се море почело да стишава. Спасавање се ноћу није могло вршити. За три дана и три ноћи ветрови и морске струје однели су »Лоару« 400 километара далеко од њеног пута. Ујутру је спуштен један чамец са седам људи јер сама »Лоара« није смела прићи »Далгонару« да у бури не би дошло до судара.

Просуте су велике количине уља да би се површина мало умирала. Чамец се налазио час на сечиву таласа, а час се сувоваћао у десетак метара дубоке провалије. Људи су неуморно веслали и приближавали се метар по метар бродоломцима. Назад им је са »Далгонара« бачено уље. Чамец није смео да прилази боку изврнутог једрењака да се не би здружило о њега. Спасавање је требало да се изврши на тај начин што ће се сваки држати за затегнуто уље и кроз воду пребацивати до чамца.

Испустити уже из шака у таквим условима значило је смрт. Људи су тонули, губили се под водом, гутали је, али су им главе у грчу очаја-

СТРАШАН САН

Ланда Мажекова скочи уплашена у главо доба из кревета. Пробуди је врисак њеног мужа Јанде Мажеке.

Погледа га, а он седи у кревету.

— Јанда? — упитно рече она.

— Ланда, — одговори он.

Дрхтећи као да је тресе зима са Антарктика, Ланда му приђе и упита:

— Шта се с тобом збива, шта ти је, шта си сањао?

— Ланда, сањао сам Истину...

— Како истину, не разумем, истина је лепа.

— Сањао сам је у облику лепе жене и, опрости, Ланда, зачас у сну скренух као воз са колосека кад ми рече да је дошла мени у посету, али кад рече да јој је име Истина, ја вриснух и пробудих се.

— Ланда, ти си изморен а истина је лепа поготову у облику лепе жене, — рече му благо Ланда, брижно га гледајући.

— Ланда, не, не... никак... истина је горка...

— Ланда, Ланда, шта је то с тобом? Па ти си увек био за истину...

— Јесам, Ланда, али по неки људи код говоре истину опеку се. Истина, то му се призна тек после смрти или дугогодишње робије, али, каква је коприст од тога? Ланда, молим те не говори ми никак од истини. Боље је да ми причаш оне страшне приче: да немамо пара, да, на пример, тебе боли зуб, да ми саветујеш да у лето обучем три прслука да не бих натебао али о истини ми не говори, јер ја сам

једном истину говорио и замало не потонух у најдубље место најдубљег мора. Кад ми се Истина појавила у облику жене ноћас у сну, мени је изгледала страшнија од птона који гладан чека жртву у мрачној цунгли Африке. Ето, просто сам на њу алергичан.

— Ланда, мој добри Јанда, испаваш се, уморан си...

— Не, не, Ланда, ја морам бити будан што више, јер кад се понеки људи почну бојати истине, онда треба бити опрезан.

У прасковорје 10. октобра 1913. године велики француски једрењак са четири катарке »Лоара« пловиио је на око 1500 километара удаљен од обала Чилеа. Дobar југоисточни ветар помогао му је да развије брзину од 16 километара на сат.

Поручник са осматрачнице је изненада дограбио доглед. У даљини је угледао тамну масу. Послао је дечака са палубе бродског капетану да и он добро испита пучину. Обојица су убрзо утврдила да је то огромна бродска трупа која лежала на бок. Да је ноћ била само мало мрачнија »Лоара« би налетела на олупину и сама настрадала.

Ветар је јаукао, таласи су расли...

После првог изненађења дошло је друго: поручник је узбуђеним гласом јавно капетану да је на изврнутој олупини видео ватру. То је био доказ да тамо има преживелих. Капетан Жафре је поново уперито доглед у том правцу и приметио прво једну а затим другу алармну ракету. Ко зна колико су већ ти несрећници очекивали спас. А време се нагло кварило, ветар је јаукао, таласи су расли као планине.

Мада је знао да је у таквим условима спасавање немогуће Жафре је наредио да се прекине пловидба. Када је сивило јутра победило ноћ, Жафре је сагледао хрбат изврнутог брода који је висио из воде. На прапцу је писало »Далгонар«, Ливерпул, а на искошеној палуби се могло избројати 16 особа које су се грчевито држале да их ветар и таласи не збаце у море. Али то им не би помогло да сваки још није био везан ужетом.

Жафре је наредио да се спреме два чамца за спасавање али је затим одгодио њи

хово спуштање у воду. Време је било сувише олујно, таласи су се проињали као парипи, ломили, сувоваћали. Са преврнуте олупине викали су у помоћ, преклињали да их не напусте.

Борба за голи живот

»Далгонар« је 28. септембра пошао из луке Калао и пловиио све до зоре деветог октобра. Тада је жестоки ветар покладао централно једро и оштетио катарку. Капетан Избестер је одмах наредио да се изврше поправки а једра замене. Међутим, тек што је Далгонар поново запловио снажни бочни ветар га је напао. Поремећена је равнотежа терета у доњем делу трупа. То се није могло сасвим отклонити и брод је остао мало накривљен. Ветар је све жешће напипао једра и нови удар је поломиио главни јарбол. Одмах затим је »Далгонар« сасвим полегао на бок. Било је још једино питање колико ће дана или сати олупина издржати пре него што потоне.

У паници која је настала међу посадом и оно мало путника, одлучено је да се брод напусти и бродоломци укрцају у чамце за спасавање. У први чамец је ушло шест људи. Али, само неколико минута касније они су се дахћући и мокри до коже успузали поново на брод, јер је огромни талас здружио њихов чамец. Затим је у море спуштен други чамец али су га таласи непрестано ударали о изврнуте једрењаке. Читав потоп пенушаве морске воде прекирво га је. Вриском и узвицима људи су се борили за голи живот. Кувар, један морнар и крпац једара нису успели да дохвате бачену ужад и успуше се на брод — остаии су прве жртве бродолома.

После пропасти и другог чамца за спасавање капетан Избестер је изгледао изгубљен. Одбијао је да пође са осталим на најбезбедније место брода. Мутна погледа, мрмљајући нешто, стајао је на командном мосту држећи се грчевито за једно уже. Узатлу су му морнари довикивали: »Чувајте се, команданте!«

У једном тренутку Избестер је изгубио равнотежу, за тетурао се и пао. Удариио је главом о гвоздену ивицу и више се није дигао. Негово помоћник Мул је покушао да га спасе, али пре него што је стигао до његовог тела огромни талас га је скинуо с брода, неколико пута окренуо и однео.

Очај је обузео све

Морнари су се дрхћући од хладноће али везани шћућури

МРЕЖА ПОДМОРСКИХ КАБЛОВА

Највише је каблова постављено по дну Атлантика — 63 посто од њихове укупне дужине. Од 23 кабла, колико их има у Атлантику, 18 спајају Европу и Северну Америку, а остали Европу са Јужном Америком и Африком. Најгушћа мрежа каблова пресеца узани појас северног дела Атлантика између Ирске и Британије на једној и острва Нуфаундеа на другој страни океана.

У осталом делу Атлантика мрежа каблова је доста ретка и каблови су постављени у близини обала. Неколико каблова пресеца најужи део Атлантика и повезује Африку са Јужном Америком.

Први каблови у Индијском океану су постављени седамдесетих година прошлог века. Пет каблова пролази кроз Црвено море. Од тога чети-

ри кабла иду даље од Адена, преко Арабијског мора до Бомбаја, а један, преко острва Сокотре, до Коломба. Два кабла повезују ову луку са Сингапуром. Од острва Сокотре поједини каблови иду дуж афричке обале док други спајају острва централног дела Индијског океана и Мадагаскар са Аустралијом.

Постављању каблова у Тихом океану претходила су обимна премеравања дубина и други океанографски радови. При томе је америчка експедиција на броду »Тускароора« успела 1874. године да открије тада највећу дубину океана у потопљени близу јапанских острва, а затим и многе друге велике дубине.

У Тихом океану постоје само два главна правца подводних каблова: једна линија иде од Сан Франциска преко Хавајских острва, Мидвеја, Гуама, Филипинских острва и даље према копну Азије, док друга ползи од Сеатла (на северозападном приморју САД) и иде ка Новом Зеланду и Аустралији. Аљаска је спојена са осталом територијом САД приобалским каблом, који се завршава у Сеатлу. Неколико каблова је положено у близини обале између Мексика и Чилеа.

На првом месту међу »кабловским« државама је Енглеска којој припада мрежа подморских каблова од 287.000 км — што сачињава готово половину дужине мреже каблова у свету. После Енглеске највише подводних каблова имају: САД, Француска, Италија, Јапан, Холандија и друге земље.

МАТЕРИЈАЛ ЗА ШАХОВСКЕ ФИГУРЕ

Милиони људи у све ту нађу у шаху задовољство и одмор док се мањи број такмичи и за разне титуле

се израђују и од пластичне масе. Међутим, шахисти се радије опредељују за класичне фигуре од дрвета.

Такозвани цепни шах, погодан за игру приликом путовања, обично се прави од дрвета: фигуре су мањих димензија и углављују се у одговарајуће отворе на табли. Стављањем у промет „магнет ног“ шаха фигуре се и померају и „чврсто“ стоје.

„Најслађи“ шах је онај на коме се може одиграти само једна партија. Такав шах су направили посластичари из Смедерева пре две године и даровали га шахистима приликом једног турнира. Учесници су у току једне партије прво сложено појели фигуре, начињене од марципана, па су затим то исто учинили и са шаховском таблом — једном великом тортом са 64 поља.

О снази људског духа и у најтежим тренуцима сведочи једна шаховска гарнитура коју су начинили затворени родољуби за време народноослободилачке борбе. На изложби отвореној поводом IX шаховске олимпијаде у Дубровнику 1950. године налазила се шаховска гарнитура од хлеба на којој је као затвореник играо и интернационални мајстор Браслав Рабар из Загреба.

И картон служи као средство за прављење фигура — нарочито за мали, цепни шах који играчи користе због практичности и лакоће за аналізу. Играчи дописног шаха имају комплете састављене од више шаховских табли од картона на којима помоћу картонских фигура могу да прате ток партија које трају и до две године.

Посебан куриозитет представља игра са „живим фигурама“. У више махова и у нашој земљи су у пригодним приликама организоване овакве шаховске партије на којима су узели учешћа прави коњаници и костимирани пешаци, даме, краљеви... Рекорд своје врсте постављен је пре неколико година када су на стадиону ЈНА у Београду пред 60.000 гледалаца наши комичари Мија Алексић и Миодраг Петровић одиграли партију са „живим фигурама“. И у једној епизоди „Марка Пола“ у хали Сајмишта у Београду снимљена је једна таква партија.

Као што се види, неискрпна су средства помоћу којих се игра шах, као што су неискрпне и комбинације које се могу извести са његовим фигурама.

ВЕЛИКИ РИБОЛОВ

Великим риболовом назива се „операција“ у којој учествују сви житељи овог или оног полинезијског острва.

Најпре се на море отисну у кануима мушкарци. Уместо мрежа, они носе са собом тешко камење привезано ужадима од кокосових влакана.

На знак најстаријег, риболовци почињу необичну „уврту“: ударају камењем по води и тоне рибу према обали тачније речено према „бари-

кади“ од палмовог лишћа начињеној у облику латинског слова „V“. Овде су већ заузеле свој борбени положај мајке, жене и сестре рибара. Жене полако померају „барикаду“ према обали и кад се риба нађе у плићак, затворе брану. Остаје им само да покупе рибу!

„Велики риболов“ је завршен и обавезно ће бити крунисан заједничком гозбом, песмама и игром.

ОПАСНЕ ИГРЕ С БИКОМ

Многима није познато да у старо доба нису биле омиљене борбе с биковима, већ — да их тако називамо — игре с биковима.

Ова врста данас изумрлог спорта нашла је на Криту најватреније приврженике. Ако се пажљиво проучи критско зидно сликарство, стећи ће се утисак да су особе које су се занимале овим спортом морале бити одлични скакачи и гимнастичари. Јер, једна од слика приказује нам једног бика огромних рогова, и то у пуном трку, а поред њега младића и две девојке. Бик се приближава оборене главе и рогова, младић га хвата за рога, а животиња покушава да га баца у ваздух. Али, младић зна како да искористи тај њен покрет за бацања главе да би у ваздуху, изнад леђа животиње, извео прави „салто“. Младић се затим спушта, дочекавши се на ноге, на леђа животиње, а одатле скаче на земљу. При томе доскоку дочекује га једна од девојака.

На другој слици може се видети девојка која се не задовољава тиме да само посматра младића или му

САЛТО ПРЕКО БИКА: СКАКАЧ ХВАТА БИКА ЗА РОГОВЕ (1), БИК ГА ОДБАЦУЈЕ У ВАЗДУХ (2) СКАКАЧ ИЗВОДИ САЛТО И ДОЧЕКУЈЕ СЕ НА НОГЕ (3 и 4)

помаже да изведе завршни скок, већ и сама скаче преко бика.

Ако се добро осмотри трећа слика стећи ће се утисак да ови добро украњени и неговани бикови нису могли да буду наро-

чито дивљи. Јер, на леђима једног од њих једна девојка изводи праву гимнастичку тачку савијајући се уназад све док јој коса не додирне длаку на леђима бика.

Вештине које су у старом веку изводили младићи и девојке подсећају на

акробатске тачке у данашњим циркусима. Поред тога, научници су утврдили да за ове „игре“ нису употребљавани дивљи, већ до мањи бикови гајени и храњени на ливадама. Стари критски „скакачи преко бика“ били су у ствари акробате.

ВОЛ ДИЗНИ ДИВЉИ САМ

БЕК КОУТ ЈЕ КРЕНУО, ГОТОВО СТАЛНО ТРЕПЕЊИ, ОД ИМАЊА ДО ИМАЊА ДА ТРАЖИ ПОМОЋ...

ЗА ТО ВРЕМЕ ЈЕ ДИВЉИ САМ, ЈОШ ОШАМУЊЕН ОД УДАРЦА ТОМАХАВКОМ, ИШАО ЗА ТРАГОМ ОТИМАЧА...

СА ЗАРОБЉЕНИМ ТРЕВИСОМ, АРЛИСОМ И ЛИЗБЕТ, АПАЧИ СУ БЕЗ ПРЕДАХА ЈАХАЛИ ЧИТАВ ДАН...

ХОЋЕ ЛИ ИКАД СТАТИ? **НЕ ПРЕ СУМРАКАЈ.**

КАД ЈЕ СУЊИЈЕ ЗАШЛО, АПАЧИ СУ СЕ ЗАУСТАВИЛИ ДА ПРЕНОЖЕ...

МА ШТА ДА НАМЕРАВАЈУ, НЕКЕ ИМ УСПЕТИ...!

ТЕ НОЋИ, ДОК СУ АПАЧИ СПАВАЛИ...

ШТА ЛИ НАМЕРАВАЈУ С НАМА?

ОХ... МОЈЕ НОГЕ... ПЕСТ!

УЗЕМО ТРИ КОЊА, А ОСТАЛЕ КЕМО РАСТЕРАТИ...

ЗА ТО ВРЕМЕ, САМ ЈЕ ДОШАО ДО ВОДЕ ГДЕ СЕ ТРАГ ЗАВРШАВАО...

НАСТАВИЋЕ СЕ

ПРВИ МАЈ У ВИТЕБСКОЈ ОБЛАСТИ

Претпразнична сећања једног совјетског борца чији је одред водио борбу против окупатора у витебској области.

Најпре су Швабе послале једног сеоског дечака да је скине. Дечак је забацио капу на потиљак и стао да обилази око стуба, па пошто се нагледао црвене заставе, вратио се и рекао да се баш никако не може попети на узвишћу.

Најревноснији обергефрајтер отишао је с једним другом: скочио с коња и тек што је стао на прву степеницу, срушио се на земљу без обе ноге. Експлозија је ранила коње и други се Фриц толико уплашио да није имао храбрости да скине заставу са тригонометријске тачке.

Тако је застава стајала тамо четири дана. Народ се за то време нагледао заставу, која му је доносила наду у скоро ослобођење.

Само у Црвеној Луци фашисти су, поучени искуством других, скинули заставу без жртава. Ископали су ровове

и кроз њих допузали до опасног објекта. Једном мотком на чији је врх закачена кука полако је повучена застава. Зачула се експлозија али нико није био повређен.

Тако је уочи првог маја било извешено преко 45 минираних застава које су усмртиле више од 45 фашиста. Тачно смо предвидели да ће по застави поћи најревносније швапске слуге, док још нису знали како ће проћи — да „символ буне“ уклоне пре него га народ види.

На тај начин се у три рејона Витебске области масовни празник фашистичке омладине претворио у масовну сахрану фашиста. Ми смо се побринули да те сахране добију одговарајуће „свечано“ обележје.

Те исте ноћи минирао је и мост на главном путу Лепел—

Борисов. Мост је одлетео у ваздух већ у девет сати ујутру. Истог дана дигнути су и мостови на главном путу Лепел—Волосовићи. Поред тога срушило се и двадесетак телефонских и телеграфских стубова. Све ове експлозије су трештале, са мањим прекидима, цео дан 1. маја.

У народу се надалеко про- нео глас о нашим црвеним заставама од падобранске сви- теле. Govорило се како су за- таве биле искићене и исписа- не, а на једној (многи су то видели „својим очима“) чак и исписане речи да ће Црвена армија ускоро стићи, да је сам Буђони на челу своје ко- њице ослободио већ Витебск и да се први одреди крећу према Лепелу. Неки сорочин- ски пастир причао је свима да су црвене заставе побале не на двеста километара од Чашница до саме линије фронта и да су Немци преба- цили две дивизије да поски- дају заставе.

ЈЕДНА ПРИЧА

ИНТЕРНАЦИОНАЛА

Коља је већ неколико да- на био болестан. С не- стрпљењем је очекивао долазак деде. А када је зачуо пријатан дубок глас, срце му је заиграло.

— Дивно је што си стигао, деда, али се бојим да те не заразим, имам ангина!

Деда седе поред унуквог кревета и рече:

— Којешта, не бој се ти ништа, сине, Прегрмео сам ја и веће непријатеље.

— Деда, хоћеш ли да ми испричаш неку твоју згоду из рата?

Деда се удобније намести и одмах поче:

— Догодило се то пре 27 година. Шпански револуцио- нари су се храбро борили ма- да их је било мало, и то и против шпанских фашиста и против немачких и италијан- ских непријатеља који су их помагали. У то време нашао сам се у Шпанији. У нашој бригади налазили су се хра- бри људи других народа — сви су се они борили против фашизма.

— А како си ти, деда, рато- вао с једном руком? — упита Коља.

— У то време сам имао обе. За време једне борбе био сам

бурад на врата. Старац је ваљ- да мислио да треба да се одр- жимо по сваку цену, док наши не заузму село. И тек пошто смо и задње буре догурали, за- чусмо кораке — неко је прила- зио вратима и скидао резу. Затим је покушао да уђе. Ви- дећи да смо се забарикади- рали почео је да виче на шпанском. Ускоро се зачуже и други кораци. Сви су тада почели сложено да лупају на врата и да их гурају, али ми смо се храбро одупирали.

— Рафали су се чули већ бли- зу — свакако су наши већ во- дили битку за село. Требало је да се одржимо можда још само десетак или двадесет минута, — па да будемо сло- бодни. Кораци се удалише и ми ускоро приметисмо сенке близу прозора. Разбили су стакло и башили бомбу уну- тра. Прва бомба паде близу Француза. Пре него што је ек- сплодирала он се баци на њу. Наравно, бомба га је разнела.

— Зашто је он то, деда, учинио? — запита Коља.

— Хтео је да спасе нас о- стале, јер је револуционарима био потребан сваки човек.

— Камарад, — рече Фран- цуз, а ја му одговорих „тавари- шич“ — и пружио један другоме руке. Он ме позва руком да седнем до њега.

Сад смо већ били двојица. Тада подиже према нама очи и трећи и запева на немачком. Проверили смо један другог без речи: јер је Интернацио- нала била наша парода.

Ближио се 1. мај 1942. Фашистички окупато- ри су одлучили да ме- њународни празник солидар- ности трудбеника искористе на свој начин. У Витебској о- бласти прогласили су овај дан празником фашистичке омла- дине.

Требало је по сваку цену о- сујетити ту превару и фалси- фикал непријатељске пропа- ганде. Швабе су припремале говоре и свечане поворке, а ми смо хтели да празник про- слаavimo достојно нас.

Добавили смо доста црвене боје, расекли падобранско платно и обојили га јасно цр-

вено. У ноћи између 30. апри- ла и 1. маја седамдесет људи, подељено у борбене петорке, разишло се по највећим ме- стима рејона у којима су се налазили гестапо и полиција. У рано сунчано јутро 1. ма- ја, Сокору, команданта поли- ције у Чашницама (он је од Шваба добио гвоздени крст и титулу „почасног грађанина великог немачког рајха“) про- будио је дежурни полицајац и уплашеним гласом му јавио да су „непознати злотвори“ готово испод самих његових прозора истакли црвену заста- ву. Командант је скочио као опарен и право из кревета по-

летео ка прозору. Тамо је сво- јим рођеним очима видео да полицајац говори истину: цр- вена свила виорила се на ју- тарњем сунцу.

„Грађанин великог немач- ког рајха“ уз клетве и по- грде брзо је навукао панта- лоне и закопчавајући уз пут свечану блузу која је била припремљена за параду, са гвозденим крстом на њој, из- летео је из куће. Потрчао је до заставе и снажно повукао колац али се истог тренутка зачула страховита експлозија која му је однела читав тр- бух и добар део грудног ко- ша. Ма колико да су се поли- цијци трудили, нису могли да нађу гвоздени крст и груди покојног команданта. После овога у Чашницама су наста- ле припреме за свечану, само- не параду, него погребну по- ворку.

У Веленцини је заставу истргао официр који је ко- мандавао казним одредом. Следећег тренутка полетеле су у ваздух ноге у лакованим парадним чизмицама. Остало су купили његови потчи- њени.

У Аношкима је црвену за- ставу скинуо полицијски агент и то платио — ногама и трбу- хом. У Рудној је, како смо и рачунали, на заставу полете- ла једна нама добро позната швапска удворица али на ње- гову срећу, претекао га је је- дан официр из казног одре- да и своју ревност платио главом.

Црвена застава стављена на тригонометријску хумку у сусед- ном селу вила се четири дана.

Телеграф или радио?

први међуконтинентални те- леграфски кабл постављен тек 1858. Отада се мрежа под водних телеграфских кабло- ва стално повећава и сада из- носи више од 600 хиљада км што одговара петнаестостру- кој дужини Земљиног полу- тара.

Проналазак радио-телегра- фа, веома доброг за успостав- љање везе преко мора и оке- ана, није ниуколико умањило значај подморских телеграф- ских каблова. То уосталом показује и чињеница што се, без обзира на напредак ра- дио-телеграфа, подморски каблови постављају и данас. Они омогућају сигурну ве- зу, без обзира на атмосфер- ске сметње и без опасности да неко чује поруку, или да омета њен пријем. У исто вре- ме слање вести по телеграф- ским кабловима олакшава друге радио-везе, а утршак електричне енергије је не- сравњено мањи.

Потпуни преокрет у брзом достављању вести донео је проналазак телеграфа: на копну је примењен успешно први пут 1838. године, док је

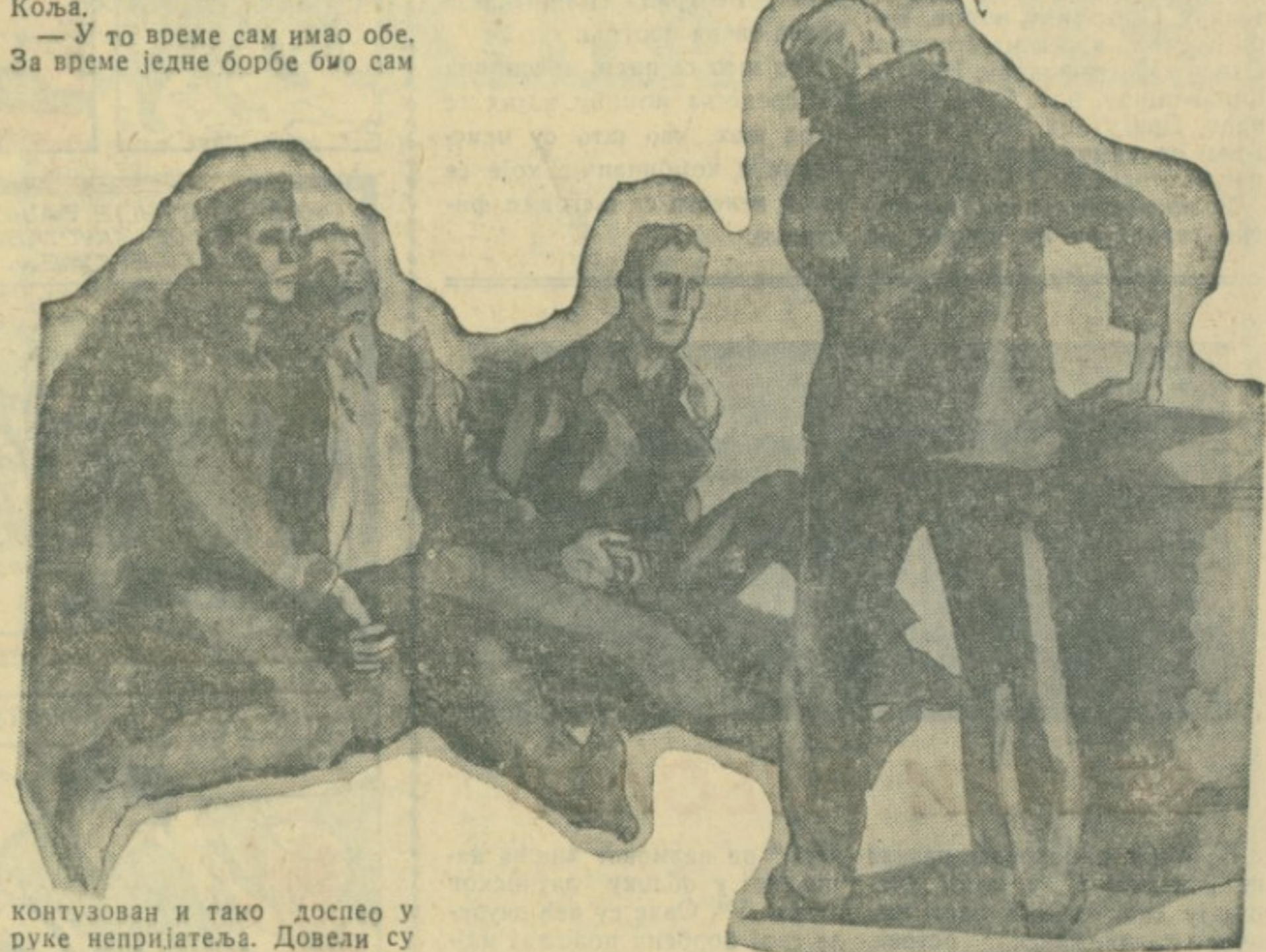
Парастос за — муве

Парастос за покој душе му- ва, комараца, мишева, пацова и бубашваба приредили су слу- жбеници здравствене заштите у јапанском граду Нагоји. За- упокојна молитва мувама и мишевима гласила је отпри- ближе овако: „Да почивају у миру душе инсеката и животиња које смо

ми уништили. И када дође време да се опет врате на земљу, нека то буде у обли- цу животиња корисних чо- веку“.

После парастоса, њеови приређивачи обавестили су присутне о новим средствима за борбу против инсеката и глодара — штеточина.

Нагојски епидемиолози су приврженици једне од секта религиозног учења шинтоиз- ма и верују у сељење душа. Приређивањем парастоса они покушавају да „ускладе“ своју дужност као лекара, лекар- ских помоћника и хигијени- чара.

контузован и тако доспео у руке непријатеља. Довели су ме у једно село и стрпали у неки подрум где су већ била три човека: један старији и два млађа. Сви смо се разме- стили по угловима. С времена на време чуло се распрскава- ње граната — значи, битка се настављала.

Пошто сам извесно време посматрао сву тројицу поми-

Битка се настављала. Тада проговори и старац. Govорио је на шпанском па га нисмо разумели, али када је пришао наслаганим бурадима и поку- шао једно да догура до врата — схватили смо га. Помогли смо му и тако догурали сву

Тада је дошла сестра да Коља да инјекцију пеницили- на. Коља, да би се охрабрио, замишљао је све дедине при- јатеље како су се храбро бо- рили раме уз раме са Русима, Шпанцима, Југословенима, Немцима и Французима — и није се плашио игле.

Пецање на сувом

„Наградна пецаљка“ организује се у градовима западног Поморавља приликом већих приредби и свечаности. То је у ствари лутрија која се извлачи на забаван начин. Купују се прво улазнице за пецање па се добије мотка са удицом и онда приђе високој огради са згодицима — пребацају преко ње удица и чека да нешто „загризе“. Ко осети да је нешто закачио, вуче удицу, скида пакетић са ње и гледа шта је уловио: чоколаду, бомбоне, кекс, поморанџу... Остали ловци враћају се без улова, као што то обично и бива у правом лову.

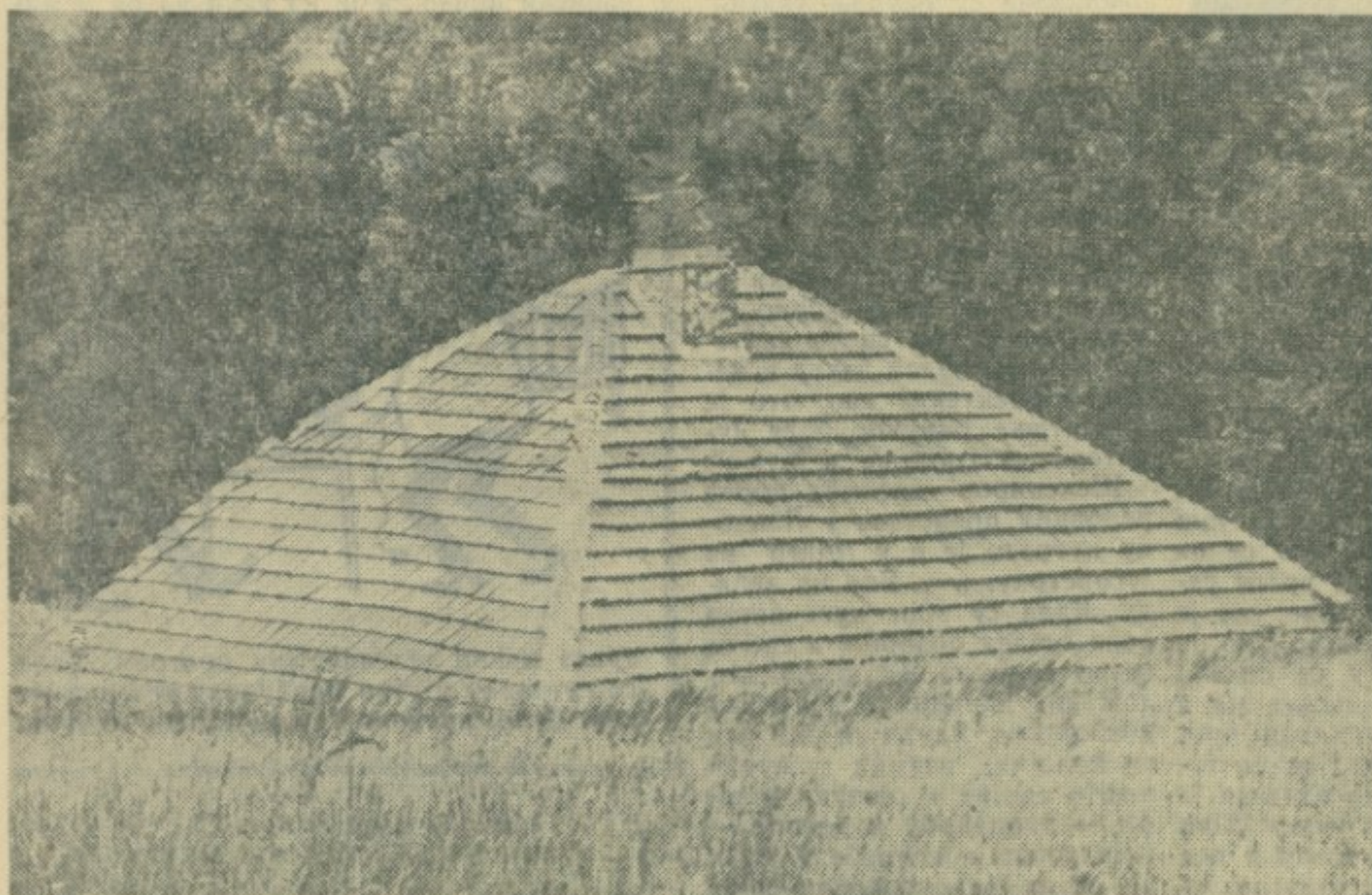

Кад нови посетиоци стигну у Крушевац необично их изненади главна улица а нарочито су задовољни кад направе излет до Јастрепа где су подигнута кампинг-насеља с кућицама од којих свака стаје милион динара. Кућице су у групама по десетак расуте по шуми и има их досад око сто. У свакој је соба са два кревета и предсобље за одмор.

Највеће је кампинг-насеље фабрике „14. октобар“. У току пролећа и лета чланови колектива одлазе тамо на одмор, а у ресторану им је обезбеђена исхрана.

Осим кампинг-насеља, изграђене су и лепе vile, хотели и вештачко језеро као и колски уваљан пут. Градско саобраћајно предузеће организује у току дана повољну саобраћајну везу Крушевац—Јастребац који је постао омиљено излетничко место и одмаралиште не само Крушевљана већ и свих љубитеља природе.

Кампинг на Јастрепцу

Кућа без зидова

На Бељаници, у источној Србији, сељаци подижу кућелетњиковце без зидова с кровом до земље. То су врло јевтине куће, брзо се граде и прекривају само црепом. Лети су погодне за летовање, а зими се у њих склањају чобани док хране стоку сеном с планинских ливада. У оваквим кућама праве се и собе с прозорима према југу, док се остали део куће користи за спрему пољопривредних справа или лети за прављење млечних производа. Кућа без зидова лети ураста у високу траву и цвеће.

Прво проблем — затим предузеће

Општина Врњачке Бање, поред самог лечилишта које ужива велику популарност у целој земљи, има и своје економске тешкоће. За одржавање паркова, угоститељских објеката, као и великог броја школа на овом подручју — потребно је доста новца. Пре шест година био је велики проблем како запослити угоститељске раднике који су преко зиме остали без посла. И почела су да се оснивају занатска предузећа: гумарско „Витојевац“ и металско „Прогрес“, на два километра према Западној Морави.

У то време у малој радионици „Витојевац“ радило је свега двадесетак приучених радника. Почело се скоро ни од чега. За непуних пет година занатско предузеће је напредовало: сада има 200 радника и прошле године бруто-продукт преко пола милијарде динара. У овој години је предвиђена кооперација с „Петолетком“ и бруто-продукт од милијарду динара, што ће наравно повећати и број радника и пријем већег броја ученика у привреди. Тако ће ова обична гумарска радионица за кратко време свога развоја прераси у индустријско предузеће, што ће бити од велике користи за економско јачање општине Врњачка Бања.

Радници на обичним калупима израђују гумене делове за машине, лавабоје, моторе и слично. Од старе гуме претапањем стварају нову сировину од које израђују многе делове за широку потрошњу. Предузеће је набавило и нове машине и планирало увођење нових стројева.

Стари град Маглић на Ибру, испод планине Столова, омиљено је излетничко место грађана и нарочито оmlадине Краљево. Овај град подигнут је негде у 15. веку на старим развалинама и служио је за одбрану пролаза кроз Ибарску долину. Ту је извесно време живео и архиепископ Данило, познати писац неколико житија: краља Уроша, Драгутина и Милутина и других. Четири веће и пет мањих кула, прилично су још очуване. Туристички савет среза Краљево и Краљевачки музеј заинтересовани су да се на овом месту, крај постојећег историјског споменика, створи један значајан туристички објекат: да се направи висећи мост, стаза до града и изврши реконструкција и конзервирање града, што ће имати значаја не само за срез Краљево већ и за туризам уопште. (снимко: ст. војовић)

Град Маглић на Ибру

При улазу у шпанско село Лизасо стоји на друму велика табла — да се цело село продаје. Село је у близини француске границе код Бијарица и има свега 16 сопственика фарми и 15 хектара обрадивог земљишта. Пошто мла-

СЕЛО НА ПРОДАЈУ

дићи и девојке одлазе у градове стари не могу да негују око 200 грла стоке. Зато продају целокупан инвентар и непокретност.

Терени се могу искоришћавати за подизање летовалишта и хотели за туристе. По примеру овог села, још де сетак других шпанских села спремају се да то исто учине због напуштања сеоских посела.

Догодило се у...

... Лондону: Валас, технички секретар јединог клуба хелавих у Енглеској, дао је оставку на свој положај. У образло-

жењу је изнео да му његова бујна коса представља сметњу у обављању дужности, нарочито при раду са странкама.

... Мериленду (САД): из универзитетске мензе нестало је 4.000 послужавника

Јер су студенти открили да се преко њихове глатке површине као по леду могу возити — санкама.

... Њујорку: три мушкарца уписала су се за чланове „лиге женских бирача“. Раздозналим новинарима објаснили су да им

се свиња спремност ове лиге да отворено расправља о свим проблемима друштвеног и политичког живота.

... Берну: од 25 шкотских зидара који су дошли да једну грађевинску сезону раде у Швајцарској, 23 су раскинули уговор и одмах се вратили у своју земљу. Разлог: у Берну рад на грађевинама по-

чиње у 7 часова. Међутим, они на то нису могли да пристану јер су у својој земљи навикли на радно време које почиње у 9 часова.

Забрањен поклон

У једном од складишта царинарнице у Токију већ неколико месеци лежи необична пошиљка. У њој се налази старинска сабља коју је папа Ђовани XXIII послао на поклон јапанском уметнику Јушију Домотију. Али, уметник није могао да прими пакет јер по јапанским законима нико нема право да држи хладно оружје дуже од дванаест сантиметара. А дужина сабље знатно прелази ову норму.

Љубитељи позоришних представа, да би заузели боља места, долазили су три до четири сата пре почетка, а опрезнији су доносили чак и ручак.

ПОЗОРИШТЕ

У ШЕКСПИРОВО ДОБА

Трупе „скитајућих глумаца“, под заштитом племића и издржаване од њих, крстарице су у 16. веку Енглеском. Стизале су и у мања места понекад и без најављивања, па су на брзину припремана дворишта највећих крчми ако није било никакве веће сале у месту где би се поставила бина и уредило место за радозналу публику.

Глумци су били навикнути на најразличитије услове живота и све могућне неугодности. Понекад су на захтев публике или самог племића морали да мењају репертоар и прилагоде извођење месту и приликама или да убацују импровизоване нове згоде. О њиховом смештају су се старали крчмари којима је племић плаћао а ако је, у бољем случају, представа давана у једној од кућа њиховог заштитника или неког од његових пријатеља онда их је домаћин примао на преноћиште и обеде. И поред свих незгода тог сталног селкавања трупе су проносиле градовима своју уметност и забављале свет.

Сваке године су о празницима и у Стратфорду на Евоу, у згради општинског суда, давале такве позоришне представе па је и мали Вилијам Шекспир (1564—1616) као кметов син успевао не само да их гледа него и да се упо знаје са глумцима и позоришним животом. Према неким верзијама, Шекспир је пошао са једном таквом трупом и настанио се у Лондону, где је постао глумац.

Прво позориште у Лондону које се једноставно звало „Позориште“ саградио је 1576. глумац Џејмс Барбиц, иначе столар, па је и сам помогао око прављења позоришта. Како су управници града сматрали да позориште својим раскалашним причама негативно утиче на грађане и са собом довлачи све врсте порочних људи нису дозволили подизање у самом граду него ван њега, у северном делу по знатом под именом Шордич. Ту је убрзо никло и друго позориште „Завеса“ не зато што је већ имало завесу која се спуштала и дизала, него зато што је направљено на месту које се звало у преволу „Крај завесе“. Како је јужна обала Темзе била ван града, тај крај је постао позоришни центар. Подигнуто је прво позориште: Руџа (1587) затим 1595. „Лабуд“ и „Глоб“ 1599. које су Шекспирове колеге сами склепали од даска и греда пренетих преко реке из једног пропалог позоришта у Шордичу. У „Хоупу“ (1613) позоришта изнад арене скла-

пана је кад је требало да се одржи „спорт дражења медведа и бикова“.

Ако је извођење неког комада захтевало пространу сцену или неке измене то се лако постизало: преправљена је јер су готово сви глумци били и столари, као што су морали да обављају и друге најразноврсније дужности у трупи.

Позориште „Глоб“ је личило на шестоугаону кулу која се при врху сужавала. До

те дашчаре се стизало расклиматаним и проваљеним местима преко смрдљиве калуџе у рову који ју је опасивао. Свет се заглибљивао и падао али ипак стизао три до четири сата пре представе, а опрезнији су доносили чак и ручак да би заузели што боља места.

За један пени могло се ући у двориште, „партер“. под вјетром небом, а одабранија публика која је додирала још понеки пени смештала се на самој бини и некој врсти галерије и ложа за даме, где је такође фијукао ветар ако је било невреме. Ту се седело на столицама и пањевима а они који би задоцнили простирани су асуре. Док се толики свет смештао владала је неописива бука и метеж. Проста публика у партеру и ова на бини увек је имала разлога за свађе па су често настајале и туче штаповима, гађање се оглоданом костима и камењем. Да би се прекратило време играло се карата и мице, шалило и смејало а „доњи слој“ је крикао орахе, јео поморанџе и јабуке, пио пиво.

Када би момак окачио на завесу, даску са натписом

„Лондон“ — значило је да ће представа ускоро почети али и да ће се радња догађати у Лондону. Задњи део бине под кровом називан је „сенка“ или „небо“ и, за трагедије и историјске драме „са много мртвих“ — драпиран је црним. У позадини у прво време само иза завесе, биле су гардеробе. Њихове спољне даске облагане су малим тканинама и филмовима као кулисе. Постављано је и лажно дрвеће за „шумске сцене“ а намештај, најједноставнији, изиошен је на голу позорницу. Понекад је и само речима помињано где се радња одиграва па је публика сама, према својим могућностима, морала да ствара представе о томе. Чим би представа почела настајао је мук — сви су се предавали само њој. То је била захвална публика, која је позориште веома ценила.

Како су представе давале по невремени и у хладним месецима све се више осећала потреба за затвореним дворанама. Прво су добила дозвољеније услове „приватна позоришта“ у којима су одржавали представе дечаци. Једно такво затворено позориште у Блекфрајерсу преузео је Шекспиров ансамбл 1606. године и, поред „Глоба“, стекао и другу сцену. Ово новије позориште је било уносније: на плаћиване су скупље улазнице за удобнија седишта и лепше извођење. Уведене су и вечерње представе јер је осветљавање и бине и гледалишта могло лакше да се постигне него пре када су одржаване само при дневном светлости. Поред тога примењивани су и многи сценски ефекти, па је и Шекспир за извођење неких сцена захтевао компликовани декор и маске, и спектакле као што је „слуштање римског бога Јупитера уз громове и муње“.

Шекспиров ансамбл поред редовних представа у Лондону путовао је и у Довер на југоистоку, и у Бат на западу. Када су због куге затворена стална позоришта све се svelo само на путовања. Изложни нападима друмских разбојника, идући пешке или на коњима, глумци су вукли нешто својих и општих ствари — гардеробу и декоре — најнасушније потребе и мучили се да би оправдали своје постојање. Позориште је тако постало у правом смислу „четири даске и једна страст“.

„Задатак позоришта — казано је Шекспир — био је и јесте да природи тако рећи огледало пред очи стави: да покаже праве црте доброчинства и праву слику зла“. А „глумци су огледало и скраћена хроника века“.

Догодило се у...

... Манчестру: један хемијски институт објавио је оглас којим тражи живе мољ-

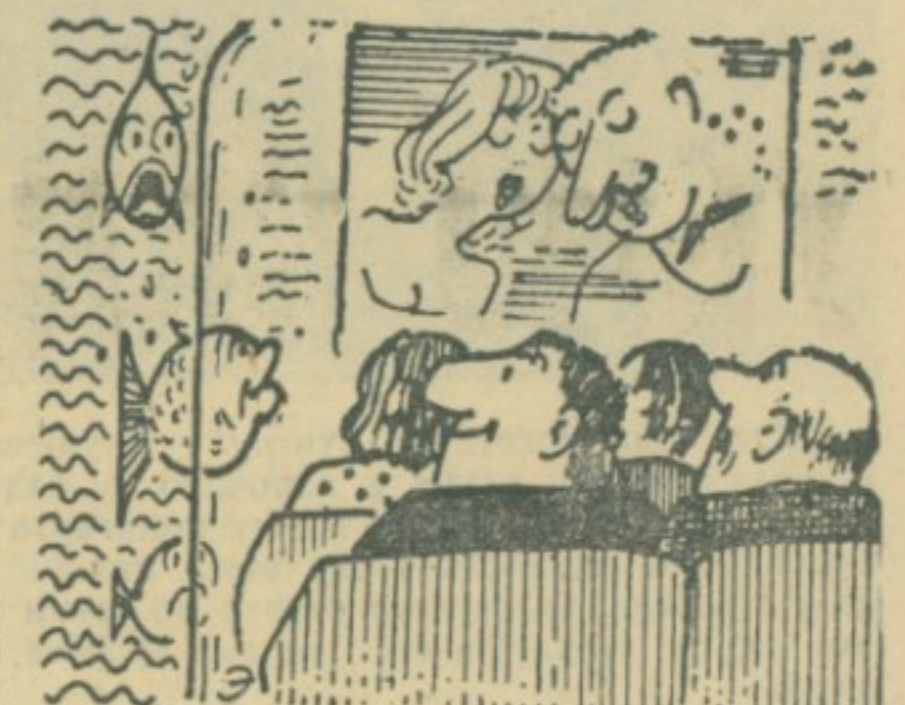
це. Наиме, институту је потребно 200.000 мољаца за испитивање и контролисање фабриката „заштитених од мољаца“.

... Лондону: студенти музичке академије могу у породицама које имају клавир сатима да вежбају. Као противуслугу

они обављају ситне кућне послове: чувају децу, пропирају пелене или бришу прозоре.

... Флориди: у једном од познатих морденских летовалишта изграђена је био-

скопска дворана у мору. Зидови дворане су од нарочитог стакла тако да у паузама посетиоци могу да посматрају — рибе.

... Канзас Ситију: домаћица Јета Калсински прилегла је на кауч да би у миру и најудобније што је могуће посма-

трала ноћни телевизијски програм. Када се сутрадан ујутро пробудила телевизора није било: преконоћ су га однели лопови.

Кенгур - нападач

Догађај се одиграо у близини аустралијског града Мелбурна. Пастир Ј. Оливер кренуо је у шуму да потражи залутале овце. Неочекивано, његовог пса, који је трчао испред њега, напао је кенгур. Затим се разјарена животиња бацила на човека. Између њих се развила жестока борба и тек после пола часа човек је једва успео да убије кенгура.

ЛИЦЕЈЦИ

Кримски рат је био у току. Поред Турске на Русију су ударили Енглеска, Француска и Сардинија. Рат је силно узбудио и малу кнежевину Србију. Иако је влада кнеза Александра настојала да се држи „по страни“ народ је био за „браћу Русе“ — па се то свуда и истицало. У томе су нарочито предњачили ђаци Лицеја у Београду, често врло бурно изражавајући своја расположења. Тиме су они уједно показали и своје негодовање

према тадашњој влади, а једна ода била је повод за прве политичке ђачке демонстрације у Србији.

Прљава и подла ода

Крајем фебруара 1854. године у кафани „Код Јелена“, испод Саборне цркве, окупило се много београдских грађана и лицејаца. Управо је стигао из Новог Сада нови број књижевног листа „Седмица“, што га је издавао и уређивао познати новинар Данило Медаковић. У Београду је „Седмица“ била радо читана због родољубивих чланака и песама, али је баш због тога кнежева цензура у неколико махова забранила растурање по Србији. До поновног покрета ња Ненадовићеве „Шумадинке“ био је то једини српски књижевни лист.

Овај број „Седмице“ изазвао је силно узбуђење и негодовање. Поред многих родољубивих књижевних састава и песама који су пламетели антитурским расположењем, Матија Бан, поузданик кнеза Александра, а већ познати песник и драмски писац — објавио је у „Седмици“ оду султана Абдул Меџида. Назвао га је „просветитељем истока и пријатељем човечанства“ и позвао Србе да песмом величају пашаха који је „на веке обезбедио народна права у Србији“. Дуго је ова ода сјајно напредовала и најпознатијим саставом који је икад изишао из пера једног српског списатеља.

Данило Медаковић, уред-

Због оде најиспане у славу султана Абдула Меџида, београдски лицејци штрајковали су против аутора Матије Бана

Судијин заменик

Неколико италијанских клубова поставили су око фудбалског терена ђачове напуњене песком на којима пише: „судија“. Ови ђачови на-

мењени су темпераментним и борбеним навијачима: на њима они могу, без непријатних последица и по судију и по себе, да изразе своје незадовољство судијом и његовим суђењем.

ник „Седмице“ оградно се од ове „Банове оде“ и упоредо с њим штампао лепу и борбену песму Љубе Ненадовића под насловом „Стамболу“. Обема песмама дао је заједнички, ироничан наднаслов „Сродне две песме певане у Београду“, а испод Банове додао примедбу: „Србине, да ли ти личи овако певати?“

Ненадовићева песма постала је одмах популарна. Нарочито она два стиха која су се често наводила: „Стамболе горди у море тони, силна је рука која те гони“. За ову песму је нађена и мелодија па се почела и певати у Београду.

Професор у празној учионици

У кафани „Код Јелена“ као и у „Читаоници“ (Београдској читаоници) дуго се расправљало о овој Бановој оди. Нарочито су били огорчени

лицејци којима је Бан био професор француског језика. Кад су дознали да ју је он сам однео у тврђаву Етем-паша и да је за њу „са најдубљим чувством“ примио 50 дукаата, „Код Јелена“ је договорено „да се више часови г. професора Бана не слушају, али да се не остане само при томе...“

Сутрадан, када је Бан дошао у Лицеј да одржи час нашао је празну учионицу. Није било чак ни фамулуса (по служитеља). Празне су биле и остале учионице. Лицејци су се сложили да заједнички иступе против „недостожног професора“. А кад је Бан излазио из лицеја, испред капије су га дочекали његови ђаци уз повике негодовања. Постигли и осрамоћен, у пратњи пандура и уз огорчене протасте озлојеђене младежи, г. Матија Бан једва утече својој кући.

Лицејци се упутише кроз градске улице певајући „Стамболе горди у море тони“. Ни ма су се придружили и грађани а многи трговци и занатлије позатварали су своје радње да би „могли с ђацима ићи на градске капије и на Турке галаму дизати“. Сви су певали родољубиве песме, а она Љубе Ненадовића најгромкогласније се заорила кад је поворка стигла на Стамбол капију. Пред турским сејменима који су збуњено зурили и њих, демонстранти су клицали „браћу Русима и сло боди Срба“.

Свуда мргодни погледи

Пред Бановом кућом постављен је пандур „из урока што је Бан начуо да су се неки спремили да га нађу...“ Како су се ђаци тешко смиривали, а и грађани нису радо гледали песника оде султани,

постиђени Матија Бан „због зловољности ученика“ није држао предавања. Дуже време чак није излазио ни из своје куће, јер је свуда „наилазио само на мргодне погледе“.

И сама „Седмица“ је оном својом напоменом дала већ сигнал за буру која се имала дићи против оде. У једном од идућих бројева Никола Боројевић, популарни родољубиви поета, објавио је свој одговор Бану у стиховима: „Стога те се виле зар и гнуса што си дао, баш ко просто кљусе под тријеру парнасског кулаша за тричавих тријест маријана“. Ускоро је Боројевић у „Седмици“ објавио и своју прилично духовиту пародију на Банову оду.

Матија Бан је као писац постајао све више заборављен, упркос својих преко 40.000 на писаних стихова, али се памтила једино по злу гласу, његова ода султани. Кад је требало да се означи неки недостојан поступак, кад се за новац и положај продаје част, помињана је ода султани иза које „Банов ветар дува“.

МУКЕ ДВОЈНИКА

Колико је непријатно бити нечији двојник најбоље зна Енглез Џил Провент из Лон-

дона. Досада је полиција 38 пута хапсила и пуштала несрећног Џила Провента, и то само због тога што невероватно личи на једног непоправљивог преступника.

УБИО САМ 4.000 КРОКОДИЛА

Крокодиле сам гледао у очи и борио се с њима више десетина хиљада пута. Хватао сам се голим рукама укоштац с њима, држао им чељусти које када су отворене имају огромну снагу, рвао се у води. Само чудо ме је спасло неколико пута од смртоносног ударца репом или захвата у жасним чељустима. Досада сам убио око 4.000 крокодила.

Прави крокодили живе само у екваторијалним водама Африке. Највећи су од свих њима сличних водоземаца и неки достигну шест метара. У Јужној Америци се зову кајмани а у Северној алигатори. То су мање врсте крокодила. И поред тога што их ловци широм света истребљују њих има још врло много, на првом месту због тога што се шест месеци у години крију у прашуми или честару када

Фреди Бојлер је један од најпознатијих ловаца крокодила. У књизи »Иганду Мабе« он износи нове појединости о овом водоземцу

су практично неуловљиви. Крокодил је животиња која најдуже живи, могло би се чак рећи да је његов век „неограничен“. Када не би било других невоља могао би да живи и неколико стотина година!

Женка снесе и сакрије у песку 40 до 70 јаја. Од топлоте сунчевих зракова из њих се излегу мали крокодили, дугачки 12 до 14 сантиметара, који су одмах способни за самостални живот: уједају, хватају жабе и мање рибе. Је-

дину озбиљну опасност за те „бебе“ представљају опасне рибе-тигрови и — њихове рођене мајке које их некипут у власт прогутају.

У току првих година живота крокодил нагло расте. Међутим, дужину од два метра достигне тек после више десетина година а затим расте само по пет сантиметара годишње; кад пређе три метра свега по два сантиметра. Према томе није тешко израчуна-

ти колико је стар крокодил од пет до шест метара.

Крокодил је и сувоземна животиња и по суви трчи доста брзо. У води лови плен али под њом може да издржи највише десет минута а затим изрони да удахне ваздух. Види затворених очију јер уместо непровидних очних капака има прозирну кожно мрежицу коју навуче на очи док рони да би их заштитио од ситних непријатеља, грања и камења.

Познато је да крокодил једе обично труло месо. Чак и најфинији залогач одвлачи са собом на дно реке и чека да се распадне да би га јео.

Оклопљени реп крокодила представља тако убитачно оружје да њиме може и слона да повреди. Људи и мајмуни су зато за њега лак плен.

Ево како је један циновски крокодил хватао слонове: кад би слон дошао на реку да пије он би га неочекивано зграбио чељустима за сурлу. Слон се онда отимао, губио велике количине крви и најзад поустајао. Његову исцрпљеност крокодил је користио да га одвуче у воду и утопи до дна.

Једног крокодил напада човека без повода и не осећа страх од њега. У пироги са двојицом помоћника ловио сам крокодиле око села Лонга, око 250 километара далеко од Леополдвила. Чим се спустио мрак пошли смо јер се крокодили по правили најлакше хватају ноћу. Сваки од нас је имао на челу снажну електричну лампу. Пола сата смо узалуд крстарили реком, а онда сам приметно стотинак метара испред нас два огромна зајарена ока. Био је то крокодил. Зажалио сам што сам у борби са неколико других крокодила исцрпао муницију великог калибра. Крокодилу треба прићи што ближе. Са тридесетак метара сам видео да је то једно од највећих немани које сам

сагледао у животу: тежак је био сигурно преко 500 килограма а дугачак као повећи чамац. Споро нам се приближавао.

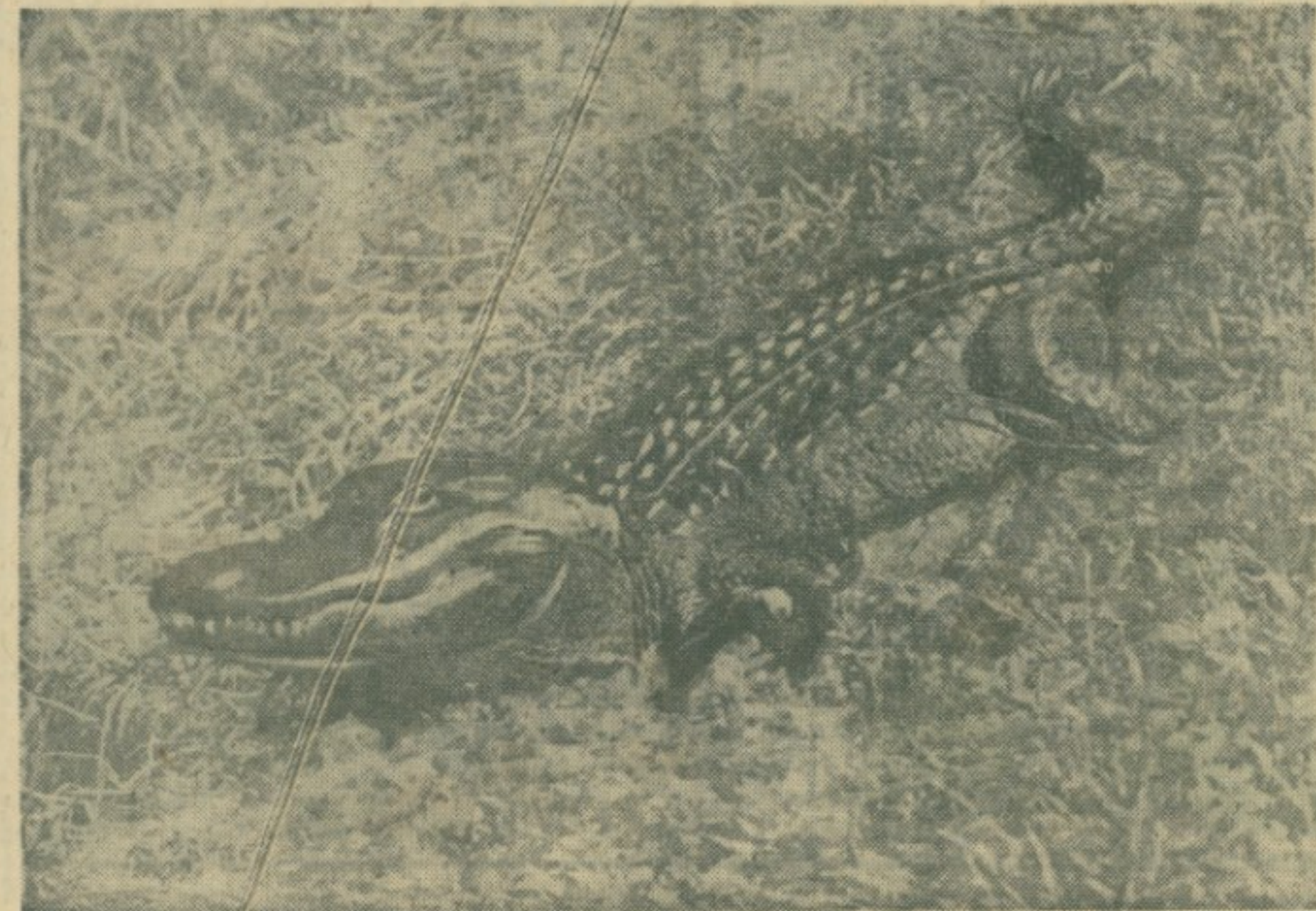
Веслачу Жерому појавиле су се грашке зноја на челу. Почео је да успорава. Крокодил је пиљио право у нас. По дигао сам пушку од 16 мили метара, пажљиво намишљано и опалио два хица право у мозак немани. Вода се ускометала и створили се таласи на којима се наша пирога пропнијала. Страховити фијук крокодиловог репа запао је ваздух. Врх је пролетео само на десетак сантима тара од прамца наше пироге. Одједном је крокодил заронио и као торпедо ишчекао у мутној води. Сувих усана Антоан је узвикнуо: „Газда, то није крокодил, то је ђаво!“

Напунили смо пушку и почели да трагамо за њим. Ко не зна крокодиле могао би помислити да ће се он застрашити и побећи у мишију рупу. Међутим, ускоро су се два ока опет зацаклила у мраку. Делија нас је изазвао чинак. Са пет метара сам му поново сјурно два метка у главу. Дигла се опет бура у реци а ја поново напунио пушку. Овог пута се он брже појавио на површини. Када смо му пришли ближе јасно сам видео повреду које сам му нанео: изгубио је једно око а на глави је зјапига о-

громна отворена рана. После још два метка неман је почео да се праћка и окреће око себе. Страховито је ударала репом, тонула и поново се појављивала. Затим се као торпедо устреми на нас. Сручио сам крокодилу још два хица у главу. Моја пушка се готово усидрала. Чинило ми се да је побеђен: почео је да тоне.

После краћег трагања приметио сам на води једну кацицу изврнутог крокодила. Ухватио сам је, а Жером ме је држао да не полетим у воду. Антоан је покушавао да набаца ласо око огромног тела. Када смо помислили да је већ све готово крокодил је поново почео ужасном силом да удара репом лево-десно. Пошто је био везан почео је да нас вуче великом брзином. Из страха да нас не преврне хтео сам да пресечем кабл којим смо га држали. Баш у том тренутку његова глава је извирила из воде и послужила ми као одлична мета. Из непосредне близине опалио сам још два метка. Поново сам напунио пушку, поново пуцао. И тако још неколико пута. Разјарена неман је поустала. Глава јој се претворила у кашу. Антоан и Жером су крицима победе дали одушке свом расположењу.

Ухваћени крокодил био је само 25 сантиметара краћи од пет метара. У животу сам уловио само једног дужег.

ИНСПЕКТОР

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

НЕВИДЉИВИ КРАДЉИВАЦ

НОВИНАР

Лабораторија професора Фолвена, смештена у подруму његове виле у Монфор-л'Амори, на два корака од шуме, није била никад мирна чак ни у његовом одсуству. Фолвена је штампа називала — „Доктор Фауст“ или чешће „алхемичар модерних времена“.

У тој лабораторији било је заиста чудних „супа“, које су полако вриле у трбушастим или у узним епруветама, затим разноразних реторти пуних течности необичних боја. Али, професор се увек највише задржавао око једне реторте са течношћу зелене боје. У ствари то је био његов чувени проналазак — серум невидљивости.

Једне ноћи професор Фолвен заборавио је да стави у касу свој чувени серум невидљивости. И раније му се догађало да не закључа вра-

тима, час у предграђима где су биле виле. И сваког пута нестајала је само по једна драгоценост ствар: прстен, брош, коље, најчешће са воћног сточића. После брижљиве истраге видело се да нико у те куће и одаје није могао да продре ни споља, са фасаде, ни са унутрашње стране. Није било ни отисака прстију, нити ма каквих других трагова.

Трка за крадљивцем

Новинар Жак Флаш овог лета није ни ишао на одмор. Провео је највећи део времена у пратњи инспектора Пипара који је добио задатак да пронађе крадљивца серума невидљивости. Али све је било узалуд. Никакав траг није био откривен, боље речено ни за какав злочин или крађу није могла да се осумњичи никаква невидљива особа. Интерпол је такође био обавештен.

Ко је украо серум невидљивости и због чега? Мистерија је била потпуна. Бесан због своје расејано-

сасвим мали и трећи... — поче да се присећа дечак — укупно четири. Жаку Флашу и инспектору Пипару није било тешко да пронађу менаџерију која се сместила на празном земљишту између Париза и Сент Дениса.

Недеље су пролазиле а крађе су се ређале.

Једнога дана Флашу пада на памет једна мисао. Оде у Монфор-л'Амори и заустави првог дечака кога сретне.

— Да ли је у последње време боравила у овом крају каква циркуска шатра?

— Да, господине. Менаџерија Безон.

— Да ли је имала мајмуне?

— Неколико.

— Великих или малих?

— Један велики, шимпанза, а мали, мислим да су били бразилски мајмуни.

— Не знаш колико их је тачно било?

— Чекајте! Један који се стално церакао... то јест стално показивао зубе. Један

Власник менаџерије, Жил Безон, управо је вежбао тачку са мајмунама када му се представише Пипар и Флаш. Обојица прво погледаше у кавез са мајмунама и видеше да су сви на броју. Значи, ни један није постао невидљив — како је Флаш мислио. А ни један од њих није могао постати невидљив само за вре-

НАУЧНИК

ме крађе јер се серум против невидљивости налазио закључан у каси професора Фолвена. Његова сумња је морала да отпадне са Жила Безона као крадљивца серума невидљивости и његових мајмуна као невидљивих лопова.

Жил Безон као да је погађао циљ посете — гледао их је иронично се смеђени. Чудно је изгледао овај Безон. — Корпулентан, прилично несимпатичан у одећу за излазак пред публику.

На неколико корака од њих жонглери су вежбали са шареном лоптом, а у другом куту артисти на коношцу.

По изгледу саме шатре а и њеним артистима не би се рекло да им је посао цветао.

Невидљива сврака

Инспектор Пипар је поставио неколико питања власнику менаџерије а Флаш је за то време са интересовањем посматрао око себе. Његове очи се зауставише на једном празном кавезу у коме се њихала једна мала љуљашка.

Приближи се кавезу, пропе се на прсте и виде на његовом дну безброј разних предмета: мале брошеве, прстење, кашичице и друго.

И поче да се смеје...

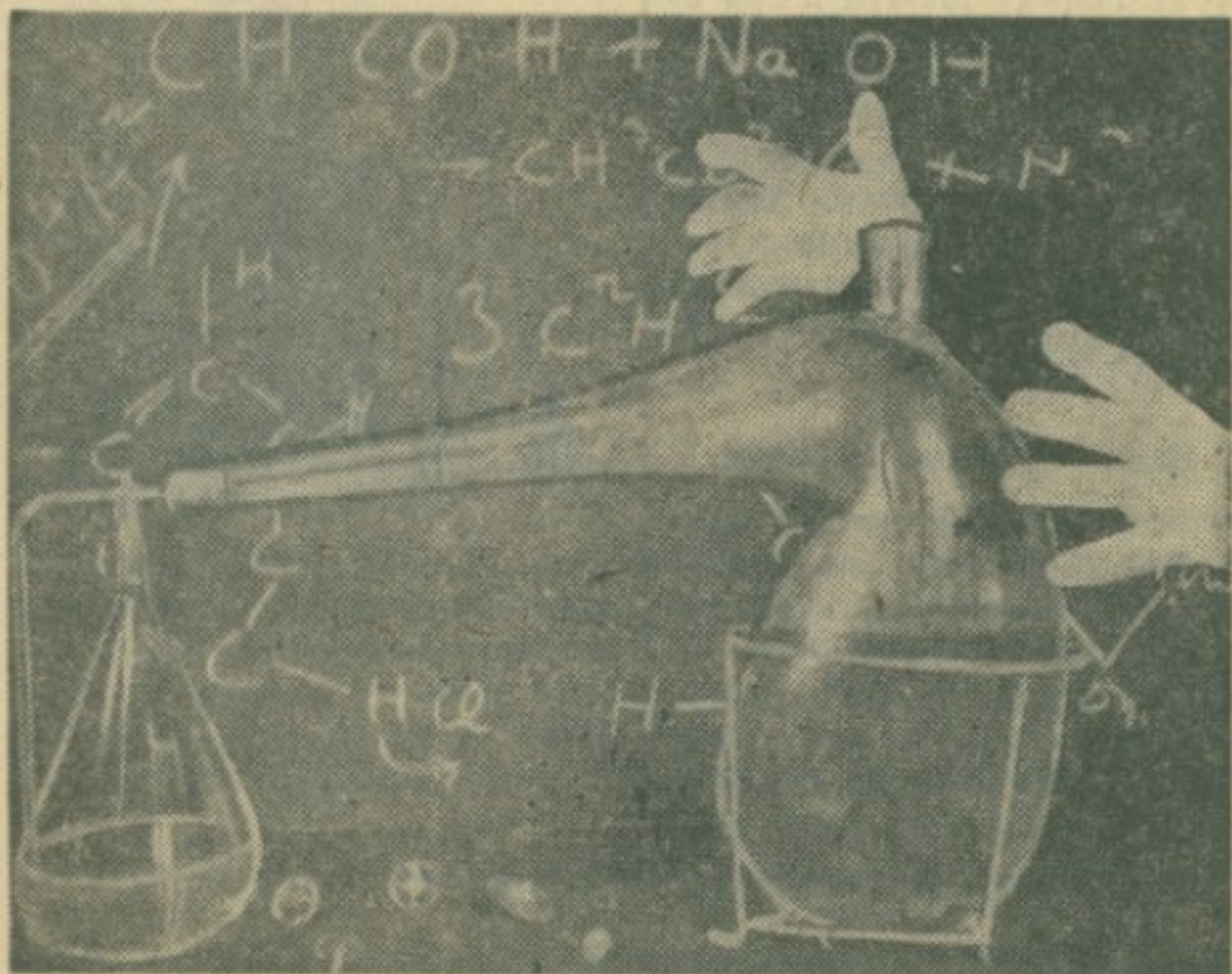
Кавез није био празан. Само, птица — вароватно сврака — која се ту налазила била је невидљива.

Значи, његова сумња да је крадљивац серума животиња — обистинила се. Само, Безон се није послужио мајмуном већ свраком, која је позната као крадљивац накита.

Сврака! Она је била та која је увек крала само једну скупоцену ствар. Не увек најскупљу, јер она то свакако није анала, али која је увек највише сијала.

Признање

Жил Безон признаде да је он украо реторту професора Фолвена са серумом невидљивости — да би се обогатио. Данима је седео у крошњи дрвета испред отвореног прозора професорове лабораторије и са догледом у руци пратио његове покрете и посрао. Видео је да се професор најчешће задржавао око реторте са зеленом течношћу и помислио да је то свакако тај чувени серум невидљивости о коме се причало. Кад је приметио да га је професор оставио незакључаног, у току ноћи се увукао у кућу и украо га. Професорова расејаност му је помогла.

та своје лабораторије, али је ово био први пут да не стави на сигурно место свој драгоцен и опасни проналазак.

После проналаска серума невидљивости професор је почео да ради на остварењу једне своје нове замисли. Упињао је своје снаге да пронађе серум помоћу кога би могао да учини невидљивим не само људе и животиње, — као што је био случај са првим серумом, већ и мртве материје на чему је професор сада радио. Љубити што му није успео један опит са новим серумом, професор је у сумрак прешао из лабораторије у свој кабинет на спрату да поново испита формулу чију је једначину, изгледа, лоше поставио.

У два сата ујутру он је још рачунао. У лабораторији, коју је заборавио да закључа, на мермерном столу налазила се реторта која се сијала од месечевог зрака, а тада, врата се полако отворише пропуштајући импозантну силуету једног човека.

Тај непознати на себи је имао дуги црни кишни капут са широким подигнутим окрвратником и мекани шепир навучен на чело. На рукама је имао црвене рукавице. По његовим покретима видело се да добро познаје место и да зна због чега је дошао. Обишао је малу електричну пех, прошао поред низа епрувета и дочепао се уз осмех чудног серума.

сти, професор је оћелавио; инспектору Пипару су претпостављени непрекидно пребицвали због неуспеха, говорили му да је време да се повуче из службе, а Жак Флаш је избегавао да сретне свог главног уредника листа „Последњи“.

Једног дана стиже вест о крађи скупоценог прстена из добро обезбеђене виле једног индустријалца настањеног у 16. арондисману у Паризу. После дуже истраге установљено је да је крађа извршена усред дана, у кући пуној света и да ју је морао извршити неко потпуно невидљив.

Госпођа Кастелере-Рамуар, којој је нестало тај прстен, причала је да је то соба на трећем спрату и да је била закључана. Са улице нико није могао ући јер је фасада равна.

Експерти из судске полиције испитали су браву на вратима собе и нашли да је изванредно јака, да је била закључана двапут, а на кључу који се налазио у џепу господина Кастелере — Рамуара, није било никаквих сумњивих трагова.

После тога осигуравајући завод је морао да исплати одштету од 7 милиона франака а инспектор Пипар да заврши свој извештај као и Жак Флаш свој чланак овим речима: „Невероватно али истинито! Прстен је нестало, не ко га је украо, али ко?“

Ускоро су се догодиле и друге крађе, час у богатим квар-

Несвакидашњи рејруш

Осамнаестогодишњи Еугенио Ојангурен који је недавно позван на одслужење војног рока довео је шпанске војне власти у недоумицу. Код овог регрута све је „преко мере“. Наиме, он је висок 2,12 метра, а тежак 154 килограма. Кад се јавио у касарну где је требало да служи

свој војни рок, просто нису знали шта с њим да почну. Ни једну униформу није могао чак ни силом да навуچه, а ни постеље за њега није било. Најзад је нађено „соломонско“ решење: Ојангурена су послали на одсуство на „неодређено време“.

НОВА ЈЕДИНИЦА ЗА ВРЕМЕ

У Енглеској је на дневном реду преинача вање мера и тегова на децимални систем. Чине се припреме и за замену јарда као мере за дужину и других досадашњих мера.

Лондонски „Економист“ предлаже да се мерење времена преобрази на децимални систем. Нова јединица би се звала „гут“ као скраћеница од „Гринвич универзал тајм“. Један дан, односно гут, износио би 0,365 или 365, део једне године. Дека гут би износио 3,65 а хектогут 36,5. Помножено са десет добија се 365.

Мањи износи од једног гута били би децигут: десети део дана, центигут сто и милигут хиљадити део. Микрогут, као најмања мера времена, износио би 0,31536 секунди.

Једна Рафаелова слика

Пре неких 25 година купио је мултимилионер Пол Гети једну слику за 40 фунти. Сада је стручњаци испитују јер верују да је то једна од најпопуларнијих Рафаелових мадона која је дуго сматрана изгубљеном. То је такозвана „Мадона од Лорета“, коју је супарник моћног Микеланџела израдио ускоро по свом доласку у Рим 1508, када је имао само 25 година. Слика, која је прво постављена у цркви Санта Марија дел Пополо, била је много хваљена и често копирана. Из цркве је уклоњена пре 1592. године. Шта се са њом десило после, остало је тајна.

Најпознатије копије слике налазе се у музеју Шантију близу Париза и у Лувру. Гетијева верзија названа Гетијева мадона, била је понуђена на продају у Лондону 1938. године, заједно са другим платиним старих мајстора француских краљевских колекција из замка Фросдорф у Аустрији.

Право истраживање слике почело је пре годину дана у Енглеској помоћу рендгенских, инфрацрвених и ултраљубичастих зракова. Фотографија у природној величини добијена помоћу инфрацрвених зракова, целе композиције, има квалитет цртачког мајсторства везаног за највеће уметнике, и веома је сличан на чину којим се Рафаел служио црном кредом на карикатурама, за које је неоспорно утврђено да су његове.

Право истраживање слике почело је пре годину дана у Енглеској помоћу рендгенских, инфрацрвених и ултраљубичастих зракова. Фотографија у природној величини добијена помоћу инфрацрвених зракова, целе композиције, има квалитет цртачког мајсторства везаног за највеће уметнике, и веома је сличан на чину којим се Рафаел служио црном кредом на карикатурама, за које је неоспорно утврђено да су његове.

НАЈВЕЋИ РУДНИК БАКРА НА СВЕТУ

Највећи рудник бакра на свету, Канион де Бингем, налази се на око 45 километара далеко од Салт Лејк Ситија у САД. Пошто је рудник на површини земље под ведрим небом то је истовремено и највећи вештачки ископан отвор.

Рудник Канион има 425 хектара. Из њега је досад ископано око две милијарде тона бакарне руде што је око три пута више од количине земље и стена ископаних приликом просецања Панамског канала. Највећа дужина овог цинковског отвора износи 3 а највећа ширина 2 километра.

Руда се вади помоћу 36 огромних електричних екскаватора чије лопате захватају до 15 тона. За сваку тону руде која се ископа и пошље у фабрику на прераду треба динамитом разнети око две тоне стена. А сваког се дана у Каниону ископа 270.000 тона руде и камења. За потребе рудника служи железничка пруга дугачка 271 километар, 71 електрична локомотива, 825 вагона са капацитетом од по сто тона и 258 вагона за стене и земљу са бочним прањњем.

Природни славолук

Шеталиште од Илице, бање код Сарајева, до врела Босне има најдужу алеју у земљи — преко три километра, засађену високим платанима чије се грање у крошњама саставља и преплиће. Кад дрвеће озелени пролази се алејом као кроз природни славолук, што је нарочито пријатно за топлих и сунчаних дана. Поред пешака и аутомобила, често се срећу излетници у фијакерима. Сунчеви зраци се ипак понегде пробију кроз густо грање и затрепере по путу.

Од априла до краја октобра, свакодневно овим шеталиштем прође неколико хиљада излетника из Сарајева и других крајева наше земље.

ПОДАЦИ ИЗ ЦЕЛОГ МЕСЕЦА УБЕЛЕЖЕНИ НА ЖИЦИ

Стручњаци Британског медицинског савета раде на унапређењу електронског апарата који ће на танкој жици, дугачкој само 30 см, убележавати о једном болеснику податке из целог месеца. Апарат ће снимати податке са електронског апарата који мери болесникову температуру, пулс, крвни притисак и слично, и „памтиће“ их и гомилаће током неколико недеља, или месеци. Нови апарат, који може да стане у џеп, намењен је на првом месту биолошким и физиолошким раду. Међутим, одлично ће послужити и у радовима из патологије. Но

вина се не састоји у намени овог апарата, већ у начину података на танкој жици од свега 30 см. Бакарна жица пролази кроз електролитички раствор полако — свега један милиметар на час. Променама у јачини струје и односу на променљиве количине које се апаратом региструју регулише се дебелина електролитичке наслаге на жици. Овако регистрован податак касније се скида помоћу оптичког мерења разлике у дебелини наслаге. Апарат се покреће сатним механизмом. Још осетљивији апарат се добија ако се елек

тролизом на жици наизменично нанесу два изотопа једног елемента, рецимо никла. Учестаност наизменичних промена служи за регистровање променљивих количина. Кад је један од два изотопа радиоактиван, мерење променљивих количина је сразмерно лако и веома прецизно.

Археолошка реткост

У Грузијској ССР откривена је гробница дугачка 200 а широка 100 метара; обложена је златним и сребрним украсима и керамиком која потиче од око пре четири хиљаде година. На њеним зидовима се налазе знаци који би могли да припадају неком још непознатом писму.

НОВА БРАНА У ФРАНЦУСКОЈ

Брана Мон-Сени у Француској налази се на 2000 метара висине. Грађење је започето 1962. године, а радови на њој треба да буду завршени 1968. године када ће се удвостручити садашња производња у долини Арк, јер ће се добијати просечно 540 милиона киловат-часова годишње. Технички, брана је истог типа као већ изграђена у Сер-Понсу. У основи ће брана бити дебела 400 метара, а на врху 10, дугачка 1600, 100 м висока и зајаживаће око 14 милиона кубних метара воде.

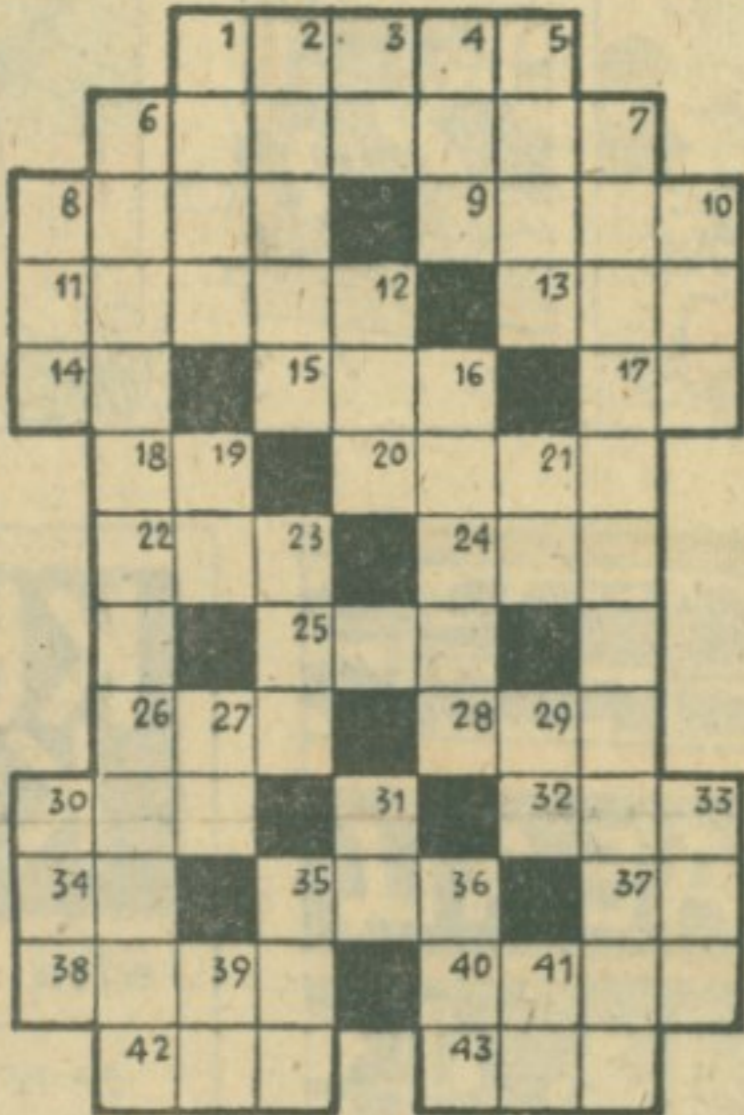

шени 1968. године када ће се удвостручити садашња производња у долини Арк, јер ће се добијати просечно 540 милиона киловат-часова годишње. Технички, брана је истог типа као већ изграђена у Сер-Понсу. У основи ће брана бити дебела 400 метара, а на врху 10, дугачка 1600, 100 м висока и зајаживаће око 14 милиона кубних метара воде.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) мањи слободан градски простор, 6) руски биолог (Сергеј Гаврилович), 8) предмет за обраду, 9) утвара, 11) спуштање нивоа морске површине, 13) старојудејски владар (944-904. пре н. е.), 14) истурен део копна у море, 15) престо виле старе Арголиде, 17) линцијали назив кљезјеника (Јававац пред судом), 18) хемички знак за рутенијум, 20) река у Италији, 22) падање, 24) индустријска биљка, 25) конопац, 26) река у Пакистану, 28) један напитак, 30) целокупно, 32) врста инсекта, 34) река у Италији, 35) кретање кроз ваздух, 37) линцијали северноамеричког романиста (Америчка трагедија), 38) град у Италији, 40) укачена вулканска маса, 42) спортска екипа, 43) орган чула вида.

Усправно: 1) усамљене, 2) део браве, 3) аутомобилска ознака за Вавео, 4) женско име, 5) морска обала, 6) недостатак стрпљења, 7) узбуђење, немир, 8) обор, 10) билијарски штап, 12) папагај, 16) планина у Босни, 19) узвик, 21) предлог, 23) врста дрвета, 27) негација, 29) узвик, 30) бања у Белгији, 31) музичка нота, 33) речно острво, 35) река у Дрвој Гори, 36) земљиште, 39) лична заменица, 41) врста першуна.

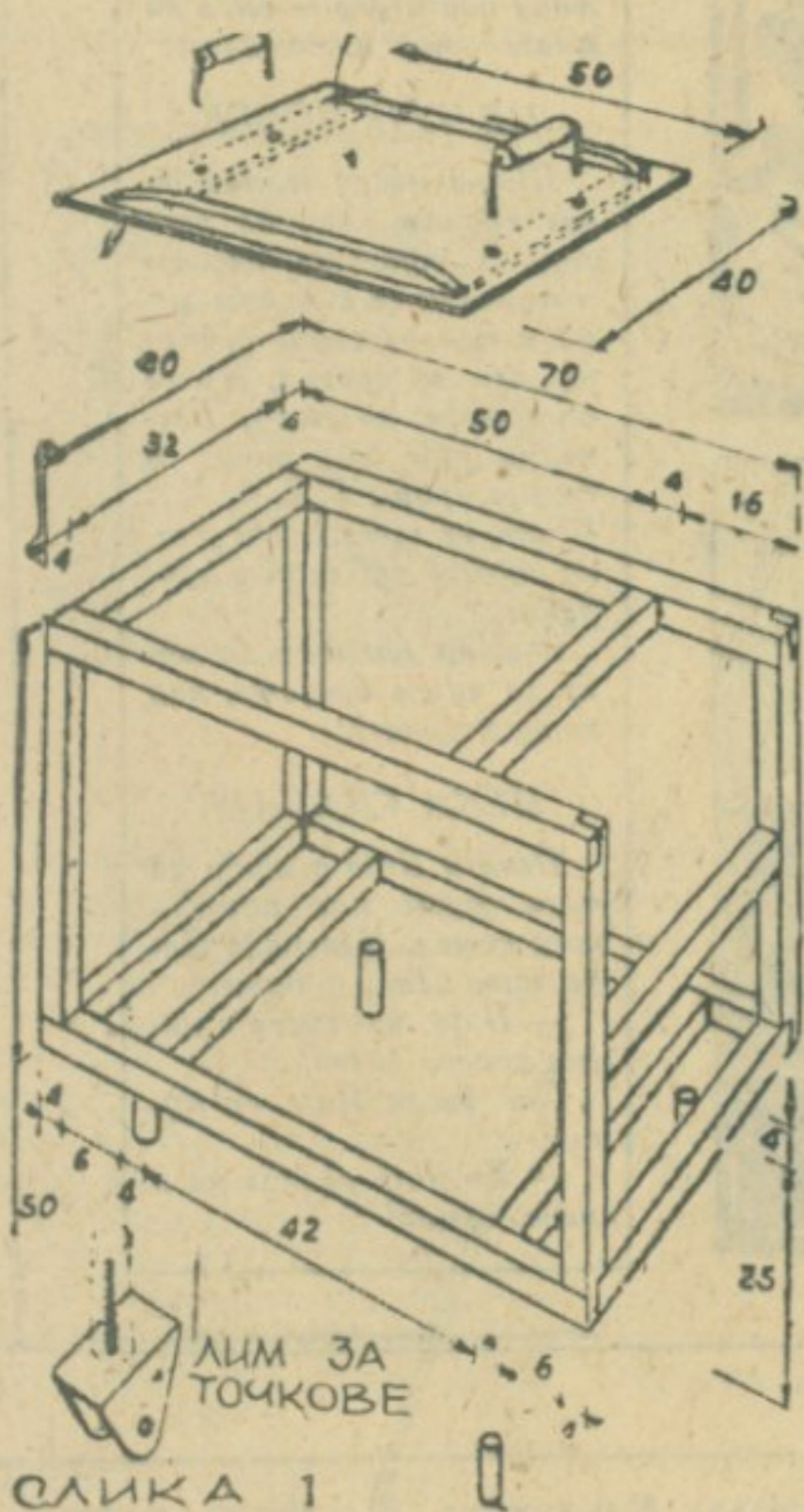

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) чепер, 7) кеп, 8) корал, 10) озон, 12) тона, 13) Јадар, 15) сто, 16) ара, 17) ам, 19) Јаковљевић (Стеван), 20) „Шкода“, 22) онаг, 24) сига, 26) Ваку, 27) умор, 28) вокал, 30) ра, 31) ер, 32) Деј, 34) ета, 36) парче, 38) Пиза, 40) Свир, 41) Анока, 42) али, 43) ива, 44) Аре.

Усправно: 1) Цезаре Плавтини, 2) епода, 3) Петар К(очић), 4) Рот, 5) Ерос, 6) Сантијаго, де Чиле, 7) која, 9) Лаос, 11) на, 14) рак, 18) Мосул, 20) штуке, 21) „Дим“, 22) Об, 32) ако, 25) ар, 29) Арп, 30) репа, 32) Дрвар, 33) Јери, 35) Азов, 37) ас, 39) Ака.

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

СТОЧИЋ ЗА ЈЕЛО И ПИЋЕ НА ТОЧКИЋИМА

Кад приређујете забаву или вечеру недостаје вам сигурно велики послужавник да бисте све одједном донели. Зато вам препоручујемо да направите један овакав сточић са малим точковима који ће вам добро доћи.

Као што видите (сл. 1) за то вам није потребно много материјала: дашчице дебеле 15x15 милиметара, једна плоча од левонита или дрвета за дно у облику правоугаоника 40x70 сантиметара; парче кованог гвозда дугачко 55 см које ћете касније савити. Пошто је сточић на точкиће потребни су и точићи које можете направити од дрвета или набавити куглице и парче лим. За послужавник вам треба једна плоча, такође од дрвета, 50x40 см, и две дршке које можете направити од два парчета мало дебље жице коју ћете провући кроз рупу у ваљкастом парчету дрвета. Дашчице на послужавнику са стране направите када једну од њих преполовите по дебелини. Иширглајте их мало да би добиле потребан облик и онда их закупајте (сл. 2).

Како се прави костур стола види се на слици 1, као и како ћете монтирати точиће. Ограду поставља за флаше направите од летвица по дужини пресечених 4x2 милиметра и учврстите их за дно и стубове са стране (сл. 2). Жицу од кованог гвозда савијте према цртежу да би послужавник као горња ограда за флаше. Кад сте направили сточић можете га још обојати бојом која одговара вашем намештају, или још боље само избајцате и преплакујте.

Јесте ли већ чили да...

...један јапански оториноларинголог тврди да постоји четрдесет разних начина хркања. Од њих су три најчешћа:

звјздање, изазвано пролажењем ваздуха између полузатворених усана; „лавања рика“ својствена нарочито онима који спавају отворених уста и најзад „грмљавина“, хркање од кога се тресу зидови од хартије у јапанским кућама.

...Јужноамерички црни брадати мајмун саки

чува своју браду од воде. Због тога он пије воду — из шаке.

...наша реч „Јевтин“ потиче од новогрчке речи ефтинос, која има исто значење као наша „позајмица“. Међутим, у старогрчком постоји готово истоветна реч, само придев, која значи „обилан“.

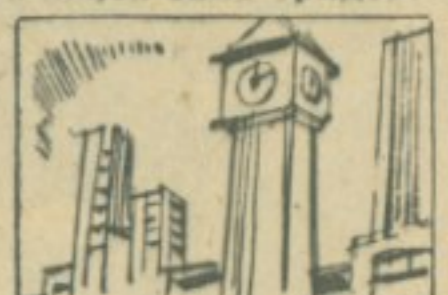
...први нафтовод у свету изграђен је 1865. године у Пенсилванији (САД) и био дугачак свега шест километара.

У Пенсилванији је, такође, била направљена и прва бушотина за добијање нафте: 1859. године.

...највиша мајска температура у Београду забележена је 26. маја 1950. године; износила је 34,4 степена. Најнижа температура у мају забележена је 3. маја 1935. године: минус 1,4 степен.

...велика је разлика у количини клици у приземним просторијама и просторијама на спратовима. Тако је на врху чувеног торња за часовник „Биг Бен“ на згради лондонског парламента нађен само тридесети

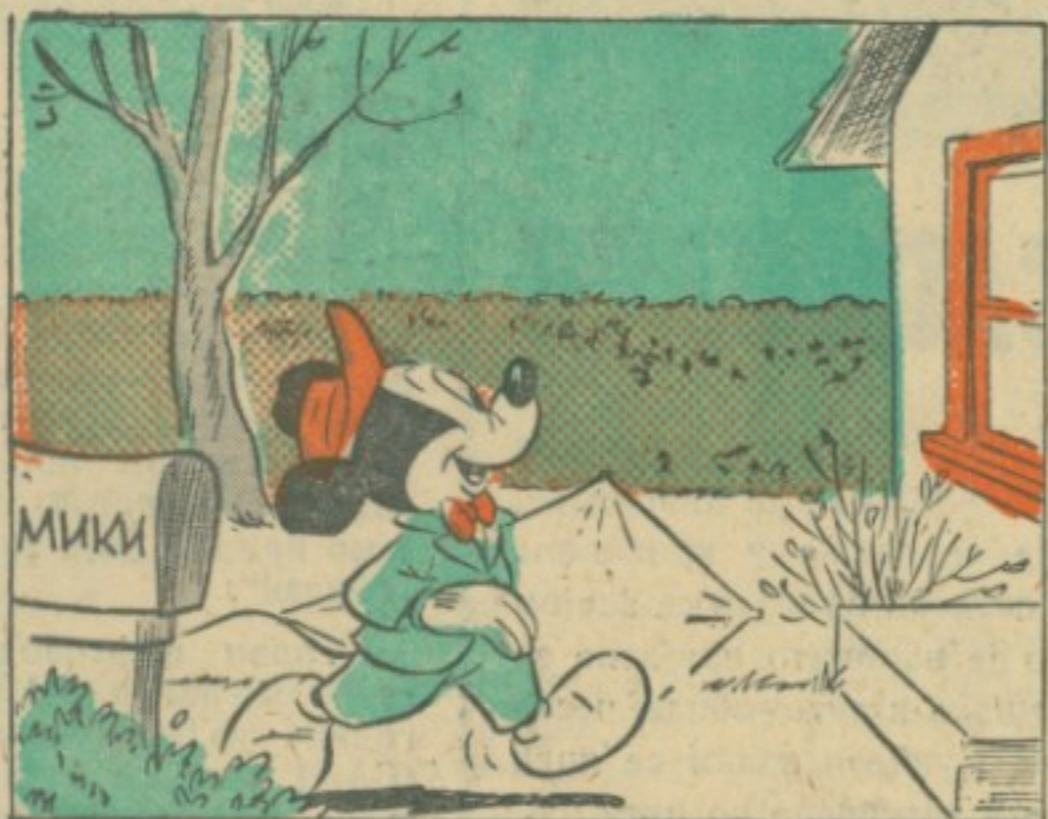
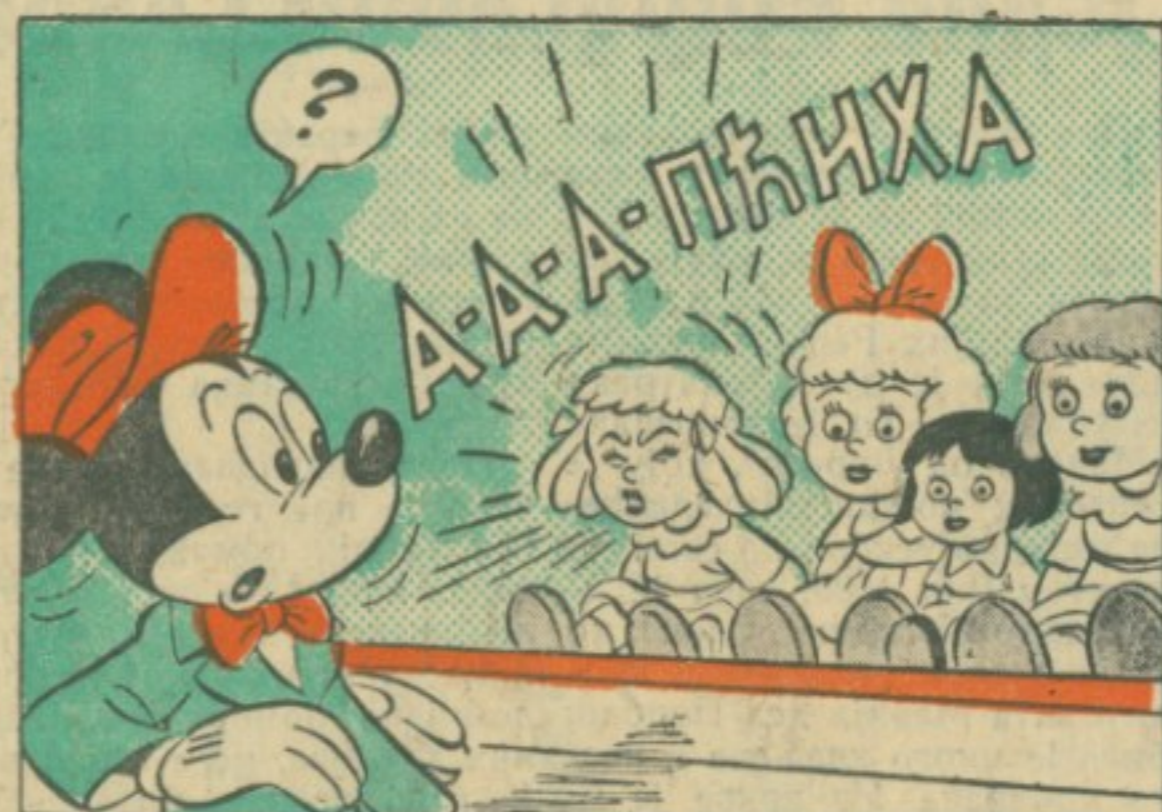
део клица нађених на земљиној површини.

...у оквиру железаре у Зеници саргањена је хала челичане дуга 420 и широка 65 метара. Конструкција ове хале је од челика и тешка је око 10.000 тона. Спајање појединих делова конструкције извршено је закивцима. За ову халу било је потребно преко 2.000.000 закивка.

...у граду Линколну, у америчкој Савезној Држави Небраски, био је пре неколико година донесен пропис по коме су све мачке морале да

носе око врата — звонца. Ово је учињено да би се у граду заштитиле птице.

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ДА НЕ БИ И ОНА
Белка нита Шиљу где је оставио књигу „Како постати стогодишњак“, коју је купио пре неки дан.
— Ах, њу, ... бацно сам је у ватру, јер је твоја мајка почела да је чита...

ПОГОДИЛА ГА
Шиља игра танго и о-душевљено каже:
— Играо сам ову игру тако да осећам како ми крв струји по телу.
— Ако је веровати мојим ногама — каже Шиљина партнерка — онда ви имате лошу циркулацију.

НЕ ЧУЈЕ ЧОВЕК
Шиља после једног јачез крошева пада на земљу. У публици настаје жатор. Он се с муком диже и поново ступа у борбу, али за кратко, јер се опет нађе на поду. Гледаоци још јаче вицу, а судија броји: 1, 2, 3, 4... Шиља се придиже и викну љутито публици у дворани:
— Зар мислите да могу да чујем бројање, кад то цико урлате!

НЕКА СПАВАЈУ
Пата и Паја отишли да виде један нов позоришни комад. Изненада Пата мува Пају и каже:
— Пајо, мој сусед с левне стране спава!...
Сав бесан Паја се буни:
— То није разлог да и мене будиш!